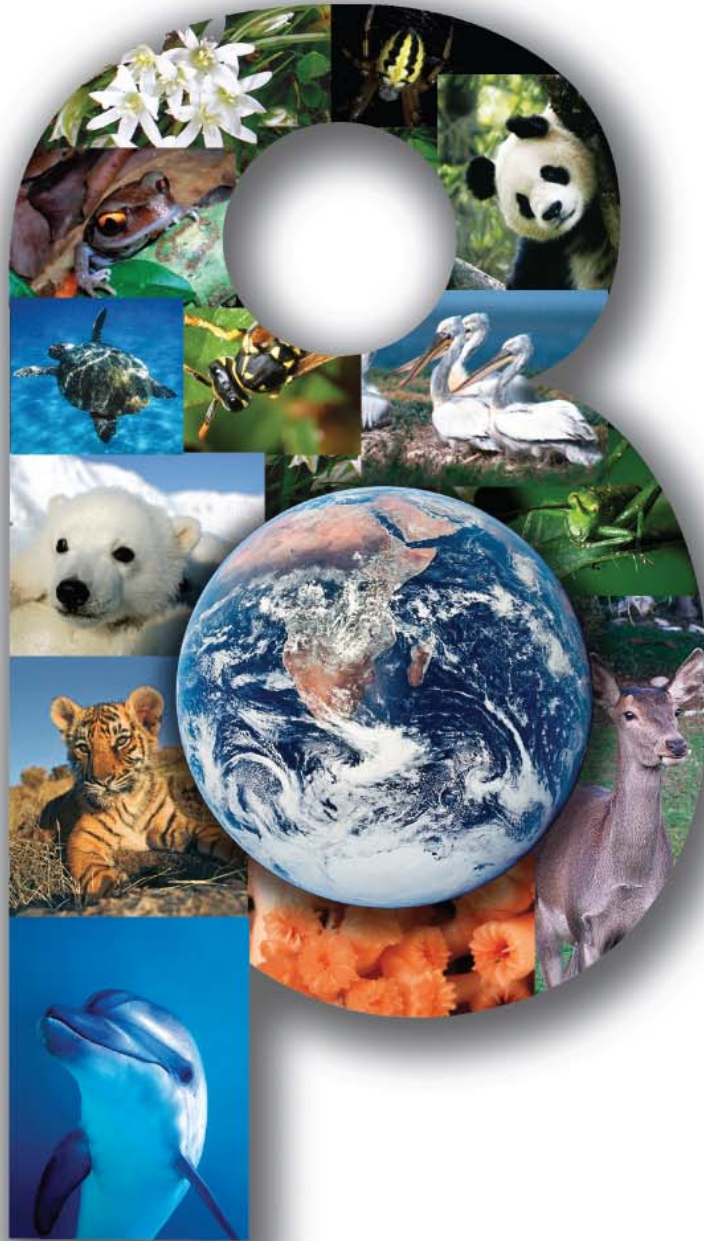

Πρόταση

για ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο προστασίας
της βιοποικιλότητας

Οκτώβριος 2009

GREENPEACE

Περιεχόμενα

Εισηγητική έκθεση για την πρόταση	3
Η πρόταση των περιβαλλοντικών οργανώσεων	23
Λαμβάνοντας υπόψη,	23
Κεφάλαιο 1 – Σκοπός	24
Κεφάλαιο 2 – Ορισμοί.....	24
Κεφάλαιο 3 – Προστατευόμενες περιοχές	26
Κεφάλαιο 4 – Ρυθμίσεις προστασίας και διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ...	30
Κεφάλαιο 5 – Ρυθμίσεις προστασίας μικρών ευαίσθητων οικοσυστημάτων εκτός Natura 2000..	32
Κεφάλαιο 7 – Τροποποίηση του άρθρου 15 του ν. 2742/1999.....	33
Κεφάλαιο 8 – Σημαντικά είδη χλωρίδας και πανίδας	34
Κεφάλαιο 9 – Προστασία της ενδημικής βιοποικιλότητας.....	35
Κεφάλαιο 10- Ειδικές ρυθμίσεις για τα εισβάλλοντα είδη	35
Κεφάλαιο 11 - Περιβαλλοντική βιοασφάλεια	36
Κεφάλαιο 12 – Επιστημονική έρευνα	37
Κεφάλαιο 13 – Ενημέρωση της κοινωνίας.....	38
Κεφάλαιο 14 - Πράσινο Ταμείο	38
Κεφάλαιο 15 –Εθνική Επιτροπή «ΦΥΣΗ»	40
Κεφάλαιο 16– Αρχή Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων.....	40
Κεφάλαιο 17 - Ευθύνη για την προστασία της βιοποικιλότητας	41
Κεφάλαιο 18 – Μέτρα για την αποτροπή υποβάθμισης της βιοποικιλότητας	42

Βιβλιογραφική αναφορά: WWF Ελλάς, Greenpeace, Αρκτούρος, Αρχέλων, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, ΜΟm, Καλλιστώ και Δίκτυο Μεσόγειος SOS. «Πρόταση για ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο για την προστασία της βιοποικιλότητας». Αθήνα: Οκτώβριος 2009.

Εισηγητική έκθεση για την πρόταση

Εισαγωγή

Η παρούσα πρόταση αποτελεί συλλογή και κωδικοποίηση προτάσεων των περιβαλλοντικών οργανώσεων WWF Ελλάς, Greenpeace, Αρκτούρος, Αρχέλων, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, MOM, Καλλιστώ και Δίκτυο Μεσόγειος SOS για ένα αποτελεσματικό πλαίσιο προστασίας της βιοποικιλότητας. Λαμβάνοντας βέβαια ως δεδομένη την πολυπλοκότητα των αιτιών υποβάθμισης της βιοποικιλότητας, καθώς και των αλληλεπιδράσεων της με τις ανθρώπινες δραστηριότητες, η παρούσα πρόταση δεν επιτυγχάνει εξαντλητική κάλυψη όλων των ζητημάτων που χρήζουν ρύθμισης. Σίγουρα όμως αποτελεί ικανό οδηγό και βάση διαλόγου για την επίτευξη του καλύτερου δυνατού θεσμικού πλαισίου προστασίας του βιολογικού πλούτου της χώρας.

Ο όρος «βιοποικιλότητα» αναφέρεται στον αριθμό, την ποικιλία και την ποικιλομορφία των ζωντανών οργανισμών. Περιλαμβάνει την ποικιλία μεταξύ ειδών, εντός των ειδών και μεταξύ οικοσυστημάτων, καθώς και τον τρόπο λειτουργίας και εξέλιξής τους, τοπικής και χρονικής. Βιοποικιλότητα είναι ο πλούτος της φύσης και η βάση της ζωής μας. Η βιοποικιλότητα αποτελεί κοινό αγαθό και πολύτιμη παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές.

Η προστασία των ειδών χλωρίδας και πανίδας, καθώς και των οικοσυστημάτων τους αποτελεί επένδυση για το μέλλον της ζωής στον πλανήτη. Βέβαια, όπως πολλοί θα ισχυριστούν, η αξία της βιοποικιλότητας δεν χρειάζεται να μεταφραστεί σε όρους χρηστικότητας, καθώς αποτελεί αυταξία. Ωστόσο, η αξία της βιοποικιλότητας αναδεικνύεται περαιτέρω, αν αναλογιστεί κανείς ότι αφορά όλες τις ζωτικές λειτουργίες του πλανήτη και τις «υπηρεσίες» που η φύση απλόχερα προσφέρει. Τα υγιή οικοσυστήματα αποδίδουν απτά οφέλη που αποτελούν τη βάση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ευμάρειας, ενώ η απώλεια βιοποικιλότητας υποβαθμίζει τις «υπηρεσίες» που παρέχουν τα φυσικά οικοσυστήματα. Ένα υγιές οικοσύστημα μπορεί να ανταπεξέρχεται καλύτερα στις αλλαγές του περιβάλλοντος και να διατηρεί τις ισορροπίες. Οι «υπηρεσίες», ή αλλιώς λειτουργίες, που προσφέρουν τα οικοσυστήματα μπορούν να ταξινομηθούν σε 4 κατηγορίες:

1. παραγωγικές υπηρεσίες, όπως η παραγωγή τροφίμων, καυσίμων, ινών και φαρμάκων.
2. ρυθμιστικές υπηρεσίες, όπως η ρύθμιση της ποιότητας και ποσότητας των υδάτων, του αέρα και του κλίματος.
3. πολιτιστικές/ πνευματικές υπηρεσίες, όπως ο οικότουρισμός, η υπαίθρια αναψυχή, η περιβαλλοντική εκπαίδευση.
4. υποστηρικτικές/ προστατευτικές υπηρεσίες, όπως η διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους και του κύκλου των θρεπτικών στοιχείων.

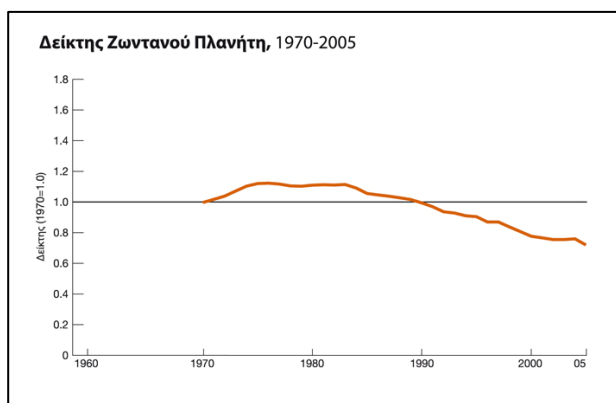
Κάποια από τα οφέλη από τη χρήση της βιοποικιλότητας (παραγωγή τροφίμων, καυσίμων) μπορούν να μετρηθούν και με οικονομικούς όρους, ενώ κάποια άλλα δεν έχουν άμεσο οικονομικό αντίκρισμα. Όμως, η σημασία των υπηρεσιών που προσφέρει η βιοποικιλότητα για την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας και της οικονομίας είναι μεγάλη και συνδέεται άμεσα με την ανθρώπινη ευμάρεια. Ενδεικτικά είναι τα αποτελέσματα της ενδιάμεσης εκτίμησης του κόστους απώλειας της βιοποικιλότητας που δημοσιεύτηκε σε συνέχεια της πρωτοβουλίας των G8+5 τον Μάιο του 2008, στην οποία υπολογίζεται ότι το κόστος της απώλειας των λειτουργιών που προσφέρουν τα οικοσυστήματα θα ανέλθει στο 7% του παγκόσμιου ΑΕΠ ως το 2050.¹ Ακόμη, δεν πρέπει να

¹ *The Economics of Ecosystems and Biodiversity. Interim Report. European Communities, 2008.*
<http://www.teebweb.org/InformationMaterial/TEEBInterimReport/tabid/1278/language/en-US/Default.aspx>

παραλείψουμε να αναφέρουμε την αισθητική και πνευματική αξία της φύσης, που είναι δύσκολο να αποδοθεί σε οικονομικούς όρους, παρόλο που η φύση αποτελεί μοναδική πηγή έμπνευσης, χαλάρωσης και αναψυχής.

Η διατήρηση της μέγιστης δυνατής φυσικής βιοποικιλότητας αναδεικνύεται σε ολοένα και πιο επείγον θέμα όσο αυξάνει ο ρυθμός των περιβαλλοντικών αλλαγών γύρω μας. Ο ρυθμός απώλειας της βιοποικιλότητας και οι αντίστοιχες αλλαγές στο περιβάλλον είναι πολύ πιο ταχείς από ποτέ στην ανθρώπινη ιστορία και δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι αυτή η διαδικασία πρόκειται να επιβραδύνει. Για πολλά είδη ζώων και φυτών παρατηρούμε συρρίκνωση είτε του αριθμού τους ή/και της περιοχής εξάπλωσής τους.

Είναι αλήθεια ότι η εξαφάνιση των ειδών είναι ένα δραματικό αλλά βασικό χαρακτηριστικό της φυσικής ιστορίας. Όμως, σύμφωνα με την Εκτίμηση της Χιλιετίας για τα Οικοσυστήματα, που ανακοινώθηκε το 2005, λόγω της ανθρώπινης δραστηριότητας, ο ρυθμός εξαφάνισης υπολογίζεται πλέον ως 100-1000 φορές υψηλότερος σε σχέση με τον φυσικό ρυθμό.² Στην ίδια έκθεση σημειώνεται ότι τα τελευταία 50 χρόνια ο άνθρωπος αλλοιώνει τα οικοσυστήματα με ταχύτερους ρυθμούς και σε μεγαλύτερη έκταση από οποιαδήποτε άλλη περίοδο της ιστορίας.

Σύμφωνα με τον δείκτη Living Planet Index που έχει διαμορφώσει το WWF για να παρακολουθεί την κατάσταση της παγκόσμιας βιοποικιλότητας, καταγράφεται παγκοσμίως μείωση των πληθυσμών των ειδών κατά 28% το διάστημα 1970-2005.³

Χωρίς αμφιβολία, η απώλεια της βιοποικιλότητας είναι μία από τις πιο σημαντικές απειλές που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα σήμερα. Τα βασικά αίτια της απώλειας της βιοποικιλότητας είναι:

- Καταστροφή, υποβάθμιση και κατακερματισμός των οικοτόπων
- Αλόγιστη χρήση φυσικών πόρων
- Ρύπανση
- Εισβάλλοντα ξενικά είδη
- Κλιματική αλλαγή

Κύρια αιτία, όμως, για όλα τα παραπάνω και τελικά για την απώλεια της βιοποικιλότητας: η ανεπάρκεια των πολιτικών πρωτοβουλιών για την προστασία της.

Απώλεια της βιοποικιλότητας και κλιματική αλλαγή

Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΗΕ για την Εκτίμηση της Χιλιετίας για τα Οικοσυστήματα⁴, η κλιματική αλλαγή εκτιμάται ότι θα αναδειχθεί ως η πλέον κρίσιμη απειλή για τη βιοποικιλότητα μέχρι το τέλος του αιώνα. Οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής είναι ήδη ορατές, καθώς η μέση θερμοκρασία στη γη έχει ήδη αυξηθεί κατά 0,8 βαθμούς Κελσίου (°C), σε σύγκριση με την προ-βιομηχανική εποχή, ενώ

² Η Εκτίμηση της Χιλιετίας για τα Οικοσυστήματα (Millennium Ecosystem Assessment) είναι έκθεση που εκδόθηκε το 2005 υπό την αιγίδα του ΟΗΕ: <http://www.millenniumassessment.org>.

³ Living Planet Report: http://www.panda.org/about_our_earth/all_publications/living_planet_report/

⁴ Millennium Ecosystem Assessment, 2005. Ecosystems and Human Well-being: Biodiversity Synthesis. World Resources Institute. <http://www.millenniumassessment.org/documents/document.354.aspx.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 7 Σεπτεμβρίου 2009).

ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως ξηρασίες, ισχυρές βροχοπτώσεις, τυφώνες ή καύσωνες, εμφανίζονται με μεγαλύτερη συχνότητα και ισχυρότερη ένταση με αρνητικές επιπτώσεις στις σοδειές και τους υδάτινους πόρους. Παράλληλα, η στάθμη της θάλασσας εκτιμάται ότι ανεβαίνει κατά 1,7 χιλιοστά κάθε χρόνο, λόγω της υποχώρησης των παγετώνων. Οι αλλαγές αυτές έχουν ήδη αρχίσει να επηρεάζουν τη βιοποικιλότητα, τόσο όσον αφορά τους οικοτόπους όσο και την ικανότητα των ειδών να επιβιώνουν.

Τα δασικά οικοσυστήματα, για παράδειγμα, επηρεάζονται από την κλιματική αλλαγή με πολλούς τρόπους. Οι εκτεταμένες ξηράσεις δέντρων και ο αυξημένος κίνδυνος πυρκαγιών σε πολλά δάση της Μεσογείου αποτελούν ήδη διαπιστωμένες επιπτώσεις. Στη χώρα μας, αναμένεται ότι η κλιματική αλλαγή θα θέσει σε τρομερή δοκιμασία τα δάση μέσα στις επόμενες δεκαετίες. Σύμφωνα με τα πορίσματα νέας μελέτης, προβλέπεται αύξηση των ημερών με υψηλό ρίσκο εμφάνισης πυρκαγιάς σε όλους τους Εθνικούς Δρυμούς κατά 5 έως 15 ημέρες⁵. Διαπιστώνεται επίσης ότι κατά μέσο όρο η μέγιστη θερινή θερμοκρασία θα αυξηθεί κατά 2°C περίπου σε πολλούς δρυμούς, ενώ η χειμερινή βροχόπτωση εκτιμάται ότι θα μειωθεί έως και 15%. Ανησυχητικό είναι τέλος το γεγονός ότι γενικά αναμένεται αύξηση των περιόδων ανομβρίας κατά μία έως δυο εβδομάδες. Όλες αυτές οι αλλαγές θα επηρεάσουν σημαντικά την οικολογική κατάσταση των περιοχών αυτών, αλλά και την ευπάθειά τους σε διάφορους άλλους παράγοντες όπως είναι οι ασθένειες και η επίθεση εντόμων.

Η κλιματική αλλαγή επιδρά επίσης σημαντικά στα είδη, καθώς ήδη παρατηρούνται αλλαγές στο μέγεθος των πληθυσμών τους αλλά και των προτύπων κατανομής αποδημίας και αναπαραγωγής τους. Για παράδειγμα, οι κοραλλιογενείς ύφαλοι στον Ειρηνικό έχουν υποστεί σοβαρές βλάβες (κυρίως αποχρωματισμό), λόγω των ασυνήθιστα υψηλών θερμοκρασιών των ωκεανών. Στο μέλλον, αυτές οι επιπτώσεις αναμένεται να ενταθούν σημαντικά. Εκτιμήσεις της Διακυβερνητικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή δείχνουν ότι πολλά είδη χλωρίδας και πανίδας, απειλούνται με εξαφάνιση σε ποσοστό 40–70%, αν η αύξηση της θερμοκρασίας ξεπεράσει τους 3,5°C.

Για είδη που είναι ήδη ευάλωτα σε άλλες γνωστές απειλές, όπως για παράδειγμα η θαλάσσια χελώνα *Caretta caretta*, ο κίνδυνος από την κλιματική αλλαγή γίνεται ακόμα πιο σοβαρός. Η σημαντική εξάρτηση του κύκλου ζωής της θαλάσσιας χελώνας από τη στεριά, όπου γεννιέται και γεννάει, την καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτη στην άνοδο της θαλάσσιας στάθμης και της θερμοκρασίας, με επιπτώσεις όπως αλλαγή της αναλογίας θηλυκών-αρσενικών, λόγω της αύξησης της θερμοκρασίας της άμμου στις παραλίες ωτοκίας (η θερμοκρασία εκκόλαψης καθορίζει το φύλο του νεοσσού), αύξηση των θανάτων νεοσσών και απώλεια των παραλιών ωτοκίας. Έρευνα που διεξήχθη στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου κατέδειξε ότι σε περίπτωση ανόδου της στάθμης της θάλασσας κατά 40 εκ., θα χαθεί 11% των παραλιών ωτοκίας, ενώ στο πλέον απαισιόδοξο σενάριο ανόδου της στάθμης κατά 1 μέτρο, η απώλεια θα είναι δραματική, καθώς θα φθάσει το 51%.⁶

⁵ WWF Ελλάς. «Το αύριο της Ελλάδας: επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα κατά το άμεσο μέλλον». Σεπτέμβριος 2009. Την επιστημονική έκθεση που καλύπτει την περίοδο 2020-2050 εκπόνησαν από κοινού το WWF Ελλάς και το Εθνικό Αστεροσκοπείο. http://www.wwf.gr/images/pdfs/wwf-to_avrio_tis_elladas.pdf. Παλαιότερες αλλά πολύ σημαντικές επιστημονικές έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί και από τους Γεώργα και Περισσοράτη (1996) για λογαριασμό της Greenpeace. Στοιχεία από την έρευνα συμπεριλαμβάνονται στην έκδοση "Climate Change and the Mediterranean Region" της Greenpeace International (1997).

⁶ Το WWF Ελλάς σε συνεργασία με το διεθνές WWF υποστήριξε ειδική έρευνα με τίτλο: «Οι επιπτώσεις της ανόδου στάθμης της θάλασσας σε μία σημαντική Μεσογειακή περιοχή ωτοκίας της χελώνας καρέτα - Ζάκυνθος, Ελλάδα». Την έρευνα διεξήγαγε ο μεταπτυχιακός φοιτητής του Πανεπιστημίου του Εδιμβούργου Πωλ Γουίτοκ, ο οποίος άντλησε πολύτιμα στοιχεία από την περιβαλλοντική οργάνωση «Αρχέλων» και το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου. Νωρίτερα, σε συνδυασμό με στοιχεία από τον (τότε) Σύλλογο για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας, η Greenpeace δημοσιοποίησε έκθεση με τίτλο «Κλιματικές Αλλαγές στην Κρήτη» (Νοέμβριος 2000), στην οποία υπάρχει ειδικό κεφάλαιο «Θαλάσσιες Χελώνες και Κλιματικές αλλαγές» με εκτιμήσεις σε σχέση με απώλειες φωλεών αλλά και επίδραση στο φύλο των νεοσσών.

Η δυναμική σχέση της διατήρησης της βιοποικιλότητας με την κλιματική αλλαγή έχει μια πρόσθετη διάσταση, καθώς τα μέτρα προστασίας της βιοποικιλότητας μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή στις νέες κλιματικές συνθήκες. Ειδικότερα, τα δάση, οι υγρότοποι και οι θάλασσες, όταν είναι σε καλή οικολογική κατάσταση, δεσμεύουν τον άνθρακα και άρα μπορούν να βοηθήσουν στη μείωση των συγκεντρώσεων των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα. Αντίστοιχα, οι πολιτικές προστασίας της βιοποικιλότητας έχουν τη δυνατότητα να διευκολύνουν την προσαρμογή των οικοσυστημάτων στις μεταβολές που επιβάλλει κλιματική αλλαγή.

Πολιτική και νομική προστασία της βιοποικιλότητας

Η πολιτική και νομική προστασία της βιοποικιλότητας ξεκινά σταδιακά καθώς τα επιστημονικά δεδομένα, ήδη από τις δεκαετίες του '50 και του '60, άρχισαν να παρουσιάζουν μια ανησυχητική εικόνα για την υγεία του πλανήτη. Σύντομα έγινε κατανοητό ότι τα μέτρα που λάμβανε το κάθε κράτος χωριστά δεν επαρκούσαν και ότι υπήρχε ανάγκη για παγκόσμια συνεργασία. Μετά τη Συνδιάσκεψη της Στοκχόλμης (1972) υπογράφονται οι πρώτες διεθνείς συμβάσεις για την προστασία απειλούμενων ειδών και οικοτόπων. Έτσι, η Σύμβαση Ραμσάρ για τους υγρότοπους και η Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο Απειλούμενων Ειδών (CITES) αποτελούν χαρακτηριστικά πρώτα παραδείγματα του αναδυόμενου, την εποχή εκείνη, περιβαλλοντικού δικαίου. Σήμερα, περίπου 40 χρόνια μετά, έχουν υιοθετηθεί πολλές διεθνείς συμβάσεις που αφορούν την προστασία συγκεκριμένων ειδών ή οικοτόπων ή τον έλεγχο ανθρώπινων δραστηριοτήτων που επιδρούν αρνητικά στη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Κορωνίδα της διεθνούς πολιτικής και νομικής προστασίας της βιοποικιλότητας αποτελεί η Σύμβαση του ΟΗΕ για τη Βιολογική Ποικιλότητα που υιοθετήθηκε κατά τη Συνδιάσκεψη της Γης, στο Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992 και τέθηκε σε εφαρμογή το Δεκέμβριο του 1994. Σκοπός της Σύμβασης για τη βιοποικιλότητα είναι η διατήρηση και η αειφορική χρήση της βιοποικιλότητας, καθώς και η δίκαιη και ισόνομη διανομή των οφελών που προκύπτουν από την χρήση των γενετικών πόρων.

Πρόσφατες εξελίξεις έχουν επαναφέρει την προστασία της βιοποικιλότητας στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας. Χαρακτηριστική είναι η πρόσδος που σημειώθηκε σε κομβικά ζητήματα κατά τη Συνδιάσκεψη των κρατών-μερών της Σύμβασης της Βιοποικιλότητας στη Βόννη το 2008,⁷ το Μήνυμα της Αθήνας που ανακοινώθηκε από το παγκόσμιο συνέδριο που οργάνωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Απρίλιο 2009,⁸ η Χάρτα των Συρακουσών που συμφώνησαν οι Υπουργοί Περιβάλλοντος της ομάδας των G8 τον Απρίλιο του 2009⁹, καθώς και πρόσφατα συμπεράσματα των Υπουργών Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁰.

Προστασία της βιοποικιλότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει νομικό και θεσμικό πλαίσιο προστασίας της βιοποικιλότητας, από τα πλέον πρωτοπόρα παγκοσμίως, με ακρογωνιαίο λίθο τις οδηγίες για τα Άγρια Πτηνά (79/409/ΕΟΚ) και για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) που αποτελούν τη βάση του ευρωπαϊκού δικτύου προστατευόμενων περιοχών Natura 2000. Οι δύο οδηγίες συμβάλλουν στην επίτευξη των σκοπών διεθνών συμβάσεων όπως η Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα, η Σύμβαση της Βέρνης κι άλλες τις οποίες η Ευρωπαϊκή Κοινότητα συνολικά ή/και το κάθε κράτος μέλος χωριστά έχουν κυρώσει. Οι δύο οδηγίες, ωστόσο, είναι πιο λεπτομερείς και εξειδικεύουν συγκεκριμένες ρυθμίσεις και μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την προστασία της βιοποικιλότητας.

⁷ <http://www.cbd.int/doc/meetings/cop/cop-09/official/cop-09-29-en.pdf> και

⁸ http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/conference/pdf/message_final.pdf

⁹ http://www.g8ambiente.it/public/images/20090424/doceng/09_04_24_Carta%20di%20Siracusa%20on%20Biodiversity.pdf

¹⁰ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st07/st07065.en09.pdf> και http://ec.europa.eu/environment/nature/pdf/council_concl_0609.pdf

Επιπλέον αυτών των δύο οδηγιών, υπάρχουν πολλές άλλες οδηγίες που συμπληρώνουν το νομικό και θεσμικό πλαίσιο προστασίας της βιοποικιλότητας στην ΕΕ. Ενδεικτικά αναφέρουμε την Οδηγία-πλαίσιο για το Νερό, την Οδηγία για τη Θαλάσσια Στρατηγική αλλά και άλλες οδηγίες που αφορούν την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων τόσο σε επίπεδο έργων όσο και επίπεδο σχεδίων και πολιτικών, την πρόσβαση στην περιβαλλοντική πληροφορία, που ενέχουν τη διάσταση της προστασίας της βιοποικιλότητας.

Τον Μάιο 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε την ανακοίνωση της «Η ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας έως το 2010 και μετέπειτα - Η υποστήριξη των υπηρεσιών οικοσυστήματος με στόχο την ευημερία του ανθρώπου» και το σχετικό Σχέδιο Δράσης στο οποίο τονίζεται ότι η προστασία της βιοποικιλότητας αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτού του σχεδίου δράσης η ΕΕ έχει εντατικοποιήσει τις προσπάθειες της για την θέσπιση νέων πολιτικών και την εφαρμογή των υφιστάμενων που αφορούν την βιοποικιλότητα.

Στόχος του 2010

Το 2002, η παγκόσμια κοινότητα έθεσε ως στόχο τη μείωση του ρυθμού απώλειας της βιοποικιλότητας μέχρι το 2010. Ένα χρόνο νωρίτερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, είχε θέσει ακόμα πιο φιλόδοξο στόχο: την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας μέχρι το 2010. Το 2010, παγκόσμιο έτος για τη βιοποικιλότητα, κατά τον ΟΗΕ, θα αποτελέσει σημαντικό ορόσημο αλλά και αφορμή τόσο για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων μέχρι σήμερα, στην προσπάθεια διατήρησης της βιοποικιλότητας, όσο και για την ενίσχυση των απαραίτητων μέτρων εφαρμογής για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Οι εκτιμήσεις της προόδου προς την επίτευξη των στόχων είναι ήδη δυσοίωνες. Σύμφωνα με όλες τις αξιολογήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υπάρχουν «ελάχιστες πιθανότητες» για την επίτευξη του στόχου. Συγκεκριμένα, η κατάσταση για την προστασία της βιοποικιλότητας σε ολόκληρη την Ευρώπη προκαλεί μεγάλη ανησυχία. Το 65% των προστατευόμενων οικοτόπων και 52% των προστατευόμενων ειδών βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, με αποτέλεσμα ο παγκόσμιος στόχος για μείωση του ρυθμού απώλειας της βιοποικιλότητας μέχρι το 2010 να μην επιτυγχάνεται από πλευράς ΕΕ.¹¹

Παρά τη διαρκή ενίσχυση των προσπαθειών για την προστασία της βιοποικιλότητας, το πρόβλημα της απώλειας ειδών και οικοτόπων παραμένει ισχυρό. Ως εκ τούτου, η προσπάθεια, σε εθνικό περιφερειακό και διεθνές επίπεδο πρέπει να ενισχυθεί ακόμα περισσότερο. Το κύριο ζητούμενο είναι η εφαρμογή των δεσμεύσεων που έχουν τεθεί.

Με την προθεσμία του 2010 να είναι πλέον προ των πυλών, η παγκόσμια κοινότητα καλείται να επανεξετάσει την προσέγγιση της και να θέσει νέους στόχους και δεσμεύσεις για τη μετά το 2010 εποχή, αλλά και μέτρα που θα οδηγήσουν στην επίτευξη τους.

Προστασία της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα

Η θέση της Ελλάδας στον παγκόσμιο χάρτη της βιοποικιλότητας απαιτεί συντονισμένες και αποτελεσματικές πολιτικές πρωτοβουλίες, με κορυφαία προτεραιότητα τη θέσπιση ολοκληρωμένου και αποτελεσματικού νομικού πλαισίου.

¹¹ «Συνολική έκθεση σχετικά με την κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων και των ειδών απαιτούμενη από το άρθρο 17 της οδηγίας περί οικοτόπων» COM2000 (358 τελικό) Βρυξέλλες 13.7.2009. Η Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής βασίζεται στις αναφορές των κρατών μελών για την εφαρμογή της Οδηγίας για τους Οικότοπους (92/43/ΕΟΚ) βάσει του άρθρου 17. Τα στοιχεία καλύπτουν την περίοδο 2001-2006. http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/docs/com_2009_358_el.pdf

Λόγω της γεωγραφικής της θέσης στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων και των τοπογραφικών και κλιματικών της χαρακτηριστικών, η Ελλάδα φιλοξενεί πλούσια βιοποικιλότητα, από τις υψηλότερες σε ευρωπαϊκό και Μεσογειακό επίπεδο:

- 30-50.000 είδη πανίδας. Έχουν καταγραφεί 116 είδη θηλαστικών. Δηλαδή, λίγο λιγότερα από τα μισά είδη που απαντώνται στην Ευρώπη ζουν ή επισκέπτονται την χώρα και τις θάλασσες μας
- 6.000, περίπου, είδη χλωρίδας
- Η Ελλάδα φιλοξενεί το μεγαλύτερο πληθυσμό ενδημικών ειδών ιχθυοπανίδας γλυκού νερού στη Μεσόγειο.
- Περισσότερα από 400 είδη πτηνών έχουν καταγραφεί στην Ελλάδα, με τη χώρα να φιλοξενεί σημαντικό αριθμό απειλούμενων ειδών σε ευρωπαϊκό ή παγκόσμιο επίπεδο.

Η καλή οικολογική κατάσταση της ελληνικής βιοποικιλότητας αποτελεί μόνο θεωρητική παραδοχή, καθώς η έλλειψη αποτελεσματικών μέτρων προστασίας, η απουσία επιστημονικής γνώσης και η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη των τελευταίων δεκαετιών έχουν υποβαθμίσει τα φυσικά χαρακτηριστικά της χώρας. Σύμφωνα με στοιχεία που πρόσφατα δημοσιοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- Το 31% των οικοτόπων που απαντώνται στην Ελλάδα βρίσκονται σε μη ικανοποιητική/ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης.
- Το 80% των θαλάσσιων οικοτόπων/ενδιαιτημάτων που απαντώνται στην Ελλάδα και προστατεύονται από την Οδηγία βρίσκονται σε μη ικανοποιητική/ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης.
- Για το 65% των χερσαίων ειδών και το 62% όλων των ειδών που προστατεύονται από την Οδηγία η κατάσταση διατήρησης είναι άγνωστη.
- Για όλα τα αρθρόποδα, η κατάσταση διατήρησης είναι άγνωστη ενώ ακόμα και για τα θηλαστικά η κατάσταση διατήρησης είναι άγνωστη σε ποσοστό μεγαλύτερο του 70%.

Επιπλέον, επτά από τους δέκα Υγροτόπους Διεθνούς Σημασίας της χώρας έχουν περιληφθεί στον Κατάλογο Μοντρέ, τη «μαύρη λίστα» δηλαδή της Σύμβασης Ραμσάρ για τους Υγροτόπους.

Συνολικά, όπως καταδεικνύουν σημαντικές καταδίκες της χώρας μας από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), η Ελλάδα δε διαθέτει πολιτική για την προστασία της βιοποικιλότητας. Δεν έχει λάβει τα απαραίτητα εκείνα μέτρα, νομικά, θεσμικά, ρυθμιστικά και χρηματοδοτικά ώστε να διασφαλίσει την προστασία των μοναδικών φυσικών χαρακτηριστικών της.

Η πρόταση για την προστασία της βιοποικιλότητας

Η προστασία του σημαντικού βιολογικού πλούτου της Ελλάδας χωλαίνει σοβαρά. Τόσο στο νομοθετικό επίπεδο, καθώς σχετικές διατάξεις βρίσκονται διάσπαρτες σε διαφορετικές νομοθετικές ρυθμίσεις, όσο και σε διοικητικό και πολιτικό επίπεδο, ιδιαίτερα αν λάβει κανείς υπόψη τη διάσπαση του αντικειμένου της προστασίας της βιοποικιλότητας, μέχρι πρότινος, ανάμεσα σε δυο υπουργεία¹² με συχνά ασαφείς συναρμοδιότητες. Διαπιστώνοντας τα προβλήματα που δημιουργεί αυτή η διάσπαση των σχετικών ρυθμίσεων και διατάξεων, οι οργανώσεις έχουν επανειλημμένα τονίσει την ανάγκη για κωδικοποίηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Με την πρόταση αυτή, στην οποία διατυπώνονται κατευθύνσεις για ένα νέο ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο για την προστασία της βιοποικιλότητας, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις φιλοδοξούν να δώσουν μια «έτοιμη» λύση στην ανεπάρκεια του υφιστάμενου σχετικού θεσμικού πλαισίου. Σημειώνουμε ότι σε μεγάλο βαθμό, το διοικητικό ζήτημα που χωρίς αμφιβολία είναι αντίστοιχης σημασίας με το νομικό πλαίσιο, έχει ήδη καλυφθεί με την πρόταση του WWF Ελλάς «Πολιτεία για το

¹² Υπουργείο Χωροταξίας, Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) και Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ).

Περιβάλλον: Πρόταση για εθνικό σύστημα περιβαλλοντικής διακυβέρνησης» που δημοσιοποιήθηκε τον Μάιο του 2008.¹³

Οι κατευθύνσεις που περιέχονται στην παρούσα πρόταση βασίζονται στην πολύχρονη εμπειρία των οργανώσεων από δράσεις έρευνας και προστασίας της βιοποικιλότητας, καθώς και στη διαθέσιμη σύγχρονη επιστημονική γνώση για τα είδη και τα οικοσυστήματα. Μέσα από την πρόταση αυτή, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις επιδιώκουν τη συμπλήρωση σημαντικών κενών στην υπάρχουσα νομοθεσία, την επικαιροποίηση σημαντικών διατάξεων, καθώς και την ενίσχυση του υπάρχοντος νομικού καθεστώτος. Το κενό στο επίπεδο των γενναίων πολιτικών πρωτοβουλιών που απαιτούνται για την άμεση αναχαίτιση της κατιούσας πορείας της βιοποικιλότητας, προφανώς δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί από περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Η πρόταση δεν διεκδικεί τον ρόλο ενός νομικού κειμένου, αλλά έχει ως σκοπό τη διατύπωση συγκεκριμένων λύσεων για χρονίζοντα προβλήματα που υποβαθμίζουν την ελληνική βιοποικιλότητα. Η πρόταση αυτή κατατίθεται από τις οργανώσεις σε δημόσιο και ανοιχτό διάλογο για την προστασία του βιολογικού πλούτου της χώρας, με την ελπίδα ότι θα ανοίξει τον δρόμο για τη θεσμοθέτηση ολοκληρωμένου και αποτελεσματικού νομικού πλαισίου, πάντα βέβαια υπό την προϋπόθεση ισχυρής πολιτικής βούλησης που δεν εξαντλείται σε πρωτοβουλίες που μένουν κενό γράμμα.

Βασικές προϋποθέσεις

Η παρούσα πρόταση βασίζεται στις εξής βασικές προϋποθέσεις:

- Δημιουργία ξεχωριστού, ανεξάρτητου και ισχυρού Υπουργείου Περιβάλλοντος. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής που ιδρύθηκε τον Οκτώβριο 2009 εάν οργανωθεί και λειτουργήσει σωστά έχει τη δυνατότητα να πληροί την συγκεκριμένη προϋπόθεση.
- Θεωρείται επίσης δεδομένη η θεσμοθέτηση στο νέο υπουργείο Διεύθυνσης που θα επιφορτισθεί με τα ζητήματα φύσης και βιοποικιλότητας.
- Κωδικοποίηση της νομοθεσίας που αφορά την προστασία της βιοποικιλότητας, του φυσικού χώρου και του περιβάλλοντος εν γένει.
- Ενσωμάτωση στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής της Γενικής Διεύθυνσης Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) και άλλες απαραίτητες αλλαγές στη διοικητική δομή όπως αυτές περιγράφονται στην πρόταση του Μαΐου 2008.
- Πολιτική βούληση για την εφαρμογή των διατάξεων.

Κύρια όμως προϋπόθεση για μια αποτελεσματική και μακρόπνοη πολιτική προστασίας του βιολογικού πλούτου της χώρας είναι η ενεργός συμμετοχή μιας κοινωνίας που ενστερνίζεται την ανάγκη για μια στροφή προς μια ολοκληρωμένη και περιβαλλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη. Απαραίτητη λοιπόν είναι η κατανόηση των ρυθμίσεων προστασίας του βιολογικού πλούτου της χώρας όχι ως στείρων απαγορεύσεων ή εμποδίων στην ανάπτυξη ενός τόπου. Διαπιστώνεται όμως, μέχρι τώρα σημαντική έλλειψη εκείνων των κινήτρων που θα δώσουν στις συγκεκριμένες περιοχές και κοινωνίες μια αναπτυξιακή πορεία διαφορετική από το τετριμμένο και σχεδόν αποκλειστικό πλέον πρότυπο «μαρμελάδες και άλλα τοπικά προϊόντα». Τα κίνητρα αυτά θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ευρείας δημόσιας διαβούλευσης.

Δομή της πρότασης

Η πρότασή των περιβαλλοντικών οργανώσεων είναι με τέτοιο τρόπο δομημένη, ώστε τα περισσότερα κεφάλαιά της μπορούν να αποτελέσουν βάση για μεμονωμένες ρυθμίσεις, αν και καθίσταται εξ'

¹³ «Πολιτεία για το Περιβάλλον: Πρόταση για εθνικό σύστημα περιβαλλοντικής διακυβέρνησης». WWF Ελλάς, Αθήνα, Μάιος 2008. http://politics.wwf.gr/images/stories/political/press/environmental_governance_final.pdf

αρχής σαφές πως μόνο ως σύνολο μπορεί να αποτελέσει ολοκληρωμένη παρέμβαση για την προστασία της βιοποικιλότητας.

Στη συνέχεια, εξηγούνται οι αλλαγές και προσθήκες που προτείνονται στο ισχύον νομικό καθεστώς. Είναι σαφές ότι το κείμενο του κάθε κεφαλαίου, αν και είναι διατυπωμένο με νομικούς όρους, ενδεχομένως να χρειάζεται επιπλέον νομοτεχνική επεξεργασία.

Κεφάλαιο 1 – Σκοπός

Στο κεφάλαιο περιγράφονται ο γενικός σκοπός και οι ειδικοί στόχοι που επιδιώκουν να επιτύχουν τα προτεινόμενα κεφάλαια, οι συμπληρώσεις και διορθώσεις. Είναι προφανές ότι απώτερος σκοπός των διατάξεων που προτείνονται είναι η προστασία της βιοποικιλότητας.

Η Ελλάδα, έχει ήδη μια σειρά νομικών και θεσμικών εργαλείων για την προστασία της, με σημαντικότερο ίσως τον νόμο πλαίσιο 1650/1986 για την προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι ο ειδικότερος στόχος των προτάσεων είναι η συμπλήρωση του ισχύοντος νομικού και θεσμικού πλαισίου με τέτοιο τρόπο ώστε να αντιμετωπιστούν προβλήματα που εμποδίζουν την επιτυχή προστασία της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα.

Ειδικοί στόχοι είναι η αποτελεσματική προστασία των σημαντικών βιοτόπων και ειδών με έμφαση στην ενδημική βιοποικιλότητα, η ορθή εφαρμογή του σχετικού κοινοτικού δικαίου, η διάρθρωση αποτελεσματικών μηχανισμών επιτήρησης της εφαρμογής του θεσμικού πλαισίου, η εξασφάλιση ικανοποιητικής χρηματοδότησης και η ενίσχυση της έρευνας για τον βιολογικό πλούτο της χώρας.

Κεφάλαιο 2 - Ορισμοί

Στο κεφάλαιο αυτό διευκρινίζονται οι εξής όροι που χρησιμοποιούνται στα επιμέρους άρθρα του νόμου:

- Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
- Βιολογική ποικιλότητα ή βιοποικιλότητα
- Γενετικά τροποποιημένος οργανισμός
- Εισβάλλον ή ξενικό είδος
- Ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ενός είδους
- Ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ενός φυσικού οικοτόπου
- Κόκκινος κατάλογος
- Οικοτουρισμός
- Προστατευόμενη περιοχή
- Υγρότοπος
- Οικότοπος ενός είδους
- Φυσικός οικότοπος
- Τόπος Κοινοτικής Σημασίας
- Ζώνη Ειδικής Προστασίας
- Ειδική Ζώνη Διατήρησης

Κεφάλαιο 3 – Προστατευόμενες περιοχές

Για την αντιμετώπιση της απώλειας της βιοποικιλότητας, κρίσιμη είναι η θεσμική προστασία περιοχών που με επιστημονικά κριτήρια κρίνονται ως θύλακες πλούσιας βιοποικιλότητας ή αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες απειλές. Ο ορισμός προστατευόμενων περιοχών θεωρείται πλήρης όταν συνοδεύεται από νομική και θεσμική κατοχύρωση των περιοχών. Το συγκεκριμένο άρθρο προτείνει συμπληρώσεις και τροποποιήσεις στο άρθρο 19 του ν. 1650/1986 (Χαρακτηρισμός περιοχών, στοιχείων ή συνόλων της φύσης και του τοπίου) και άλλες διατάξεις, όπως το άρθρο 57 του ν. 2637/1998. Οι προτάσεις αφορούν τις υφιστάμενες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών και

επιδιώκουν μια σύγχρονη και συστηματική κατάταξη των προστατευόμενων περιοχών σύμφωνα με τις αντίστοιχες κατηγορίες της Διεθνούς Ένωσης για την Προστασία της Φύσης (IUCN).

Υπενθυμίζεται ότι βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας, πρέπει να οριστούν διαχειριστικές προτεραιότητες (αρθ. 6(1)), οι οποίες όμως έπονται της ένταξης των περιοχών αυτών σε καθεστώς προστασίας και του χαρακτηρισμό τους ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης. Η προθεσμία για τη θέσπιση αυτών των μέτρων είναι ο Ιούλιος του 2012, έξι χρόνια δηλαδή μετά την έγκριση του καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή.¹⁴ Επίσης, βάσει της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, οι Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) πρέπει κι αυτές να ενταχθούν σε ειδικό καθεστώς προστασίας. Έτσι, ο χαρακτηρισμός προστατευόμενων περιοχών και η νομική τους κατοχύρωση αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή της κοινοτικής οδηγίας. Ενδεικτική είναι η καταδίκη της Ελλάδας για ανεπαρκή προστασία της Λιμνοθάλασσας του Μεσολογγίου, ακριβώς επειδή δεν έδωσε στην περιοχή που έχει οριστεί ως ΖΕΠ καθεστώς νομικής προστασίας (C-166/04, Οκτώβριος 2005).

Να σημειωθεί ότι αυτή την περίοδο, ο κατάλογος των θαλάσσιων περιοχών που θα ενταχθούν στο δίκτυο Natura βρίσκεται υπό διαμόρφωση. Το βιογεωγραφικό σεμινάριο για την έγκριση του Μεσογειακού Καταλόγου αναμένεται να πραγματοποιηθεί στις αρχές του 2010.

Τα τελευταία χρόνια, με πιο πρόσφατες μια σειρά από αποφάσεις του 2008 και 2009, έχουν κηρυχθεί 12 Εθνικά Πάρκα με την υπογραφή σχετικής κοινής υπουργικής απόφασης (ΚΥΑ), ενώ για 12 περιοχές η πράξη χαρακτηρισμού ακόμα εκκρεμεί. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται και το Εθνικό Πάρκο Δρυμού Πάρνηθας, καθώς η πράξη χαρακτηρισμού του βασίζεται στην πολεοδομική και όχι την περιβαλλοντική νομοθεσία. Σημειώνεται ότι για το Εθνικό Πάρκο Σχοινιά-Μαραθώνα και το Εθνικό Πάρκο Ζακύνθου έχουν θεσμοθετηθεί μέτρα και ζώνες προστασίας με Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ), όπως και για το νεοσύστατο Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων-Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (ν. 1650/1986) και σχετική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ) για την περίπτωση χαρακτηρισμού της περιοχής οικοανάπτυξης της Παμβώτιδας (ΣτΕ Επτ. 3595/2007), η οριοθέτηση μιας περιοχής ως προστατευόμενης χρήζει αυξημένης νομικής κατοχύρωσης με ΠΔ, επομένως όχι με ΚΥΑ.

Όλες οι προτεινόμενες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του νέου και ισχυρού Υπουργείου Περιβάλλοντος. Οι κατηγορίες προστατευόμενες περιοχές που προτείνονται είναι οι εξής:

Α. Εθνικό Πάρκο: Μικρές αλλαγές στο υφιστάμενο πλαίσιο για τα εθνικά πάρκα, όπως προβλέπεται από το ν.1650/1986. Συμπληρώνεται ο σκοπός ίδρυσης ενός εθνικού πάρκου, ο οποίος είναι η διαφύλαξη της βιοποικιλότητας και των προστατευτέων οικολογικών αξιών τους, καθώς και η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας ευρύτερων περιοχών της χώρας. Επιπλέον, προστίθεται ρύθμιση που αφορά τον τρόπο καθορισμού ζωνών προστασίας ή/και οικοανάπτυξης περιφερειακά της ζώνης απολύτου προστασίας, η οποία προβλέπεται για κάθε εθνικό πάρκο. Ο καθορισμός σαφώς οριοθετημένων ζωνών πρέπει να γίνεται κλιμακωτά, με πρωταρχικό στόχο τη διατήρηση των προστατευτέων οικολογικών αξιών του εθνικού πάρκου και γνώμονα την ολοκληρωμένη προστασία τους. Η πρόβλεψη αυτή αποσκοπεί στον εξορθολογισμό της οριοθέτησης ζωνών προστασίας, ώστε να αποφευχθεί ο χαρακτηρισμός εθνικών πάρκων με δεκάδες ζώνες και υπο-ζώνες που στην πράξη ανοίγουν «παραθυράκια» για καταστρατήγηση των στόχων προστασίας της προστατευόμενης περιοχής. Οι υφιστάμενοι Εθνικοί Δρυμοί και οι Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας χαρακτηρίζονται ως Εθνικά Πάρκα, βάσει των προβλεπόμενων διαδικασιών.

¹⁴ Απόφαση της Επιτροπής σχετικά με την έγκριση, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, του καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή (2006/613/ΕΚ), 19 Ιουλίου 2006.

Β. Πάρκο Προστασίας της Φύσης: Νέα κατηγορία προστατευόμενης περιοχής, που καλύπτει περιοχές που υφίστανται έντονη ανθρώπινη παρέμβαση, κυρίως περιαστικές φυσικές περιοχές και περιοχές με σημαντικά αγροτικά οικοσυστήματα. Στα πάρκα προστασίας της φύσης είναι δυνατόν να υπάρχουν σαφώς οριοθετημένες ζώνες, πάντα όμως με κλιμάκωση των επιτρεπόμενων χρήσεων και κριτήριο την ολοκληρωμένη προστασία των προστατευτέων αξιών. Οι ζώνες που προβλέπονται είναι οι εξής: α) ζώνη απόλυτης προστασίας της φύσης, β) ζώνη αναψυχής, και γ) ζώνη οικολογικής διαχείρισης αγρο-οικοσχημάτων.

Γ. Προστατευόμενο Τοπίο: Η παλιά κατηγορία, μόνο που τώρα εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Χαρακτηρισμός γίνεται από τον Περιφερειάρχη, αποχαρακτηρισμός από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Δ. Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί - Μνημεία της Φύσης: Η παλιά κατηγορία προστασίας για συγκεκριμένα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος που χρήζουν προστασίας ως έχουν. Χαρακτηρισμός γίνεται από τον Περιφερειάρχη, αποχαρακτηρισμός από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Ε. Καταφύγιο Άγριας Ζωής: Το κεφάλαιο ενσωματώνει ως κατηγορία προστατευόμενης περιοχής τα παλιά γνωστά ΚΑΖ που προβλέπονται από τη δασική νομοθεσία, τις οποίες όμως αναβαθμίζει θεσμικά μέσα από τις εξής αλλαγές:

- Περιφερειάρχης χαρακτηρίζει μια περιοχή ως ΚΑΖ, ενώ ο αποχαρακτηρισμός ή μείωση της έκτασής της υπόκειται σε απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
- Προβλέπονται και θαλάσσια καταφύγια

Η κατηγορία αυτή προσφέρει μια «εύκολη» λύση χαρακτηρισμού μιας περιοχής ως προστατευόμενης, χωρίς όμως να υποβιβάζει το καθεστώς προστασίας της έναντι των υπολοίπων. Γι' αυτό το λόγο προβλέπεται η απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας να βασίζεται σε τεκμηριωμένη έκθεση και να περιλαμβάνει συγκεκριμένες προτεραιότητες διατήρησης για την κάθε περιοχή. Η κατηγορία αυτή προσφέρεται για την ένταξη σε καθεστώς προστασίας περιοχών και φυσικών οικοσυστημάτων που ενδεχομένως δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για ένταξή τους σε οποιαδήποτε από τις λοιπές κατηγορίες, όπως π.χ. οι μικροί νησιωτικοί υγρότοποι.

Στ. Περιοχές Natura 2000: Με το κεφάλαιο αυτό εγκρίνεται ο εθνικός κατάλογος των περιοχών Natura και τα όρια τους, συμπεριλαμβανομένων τόσο των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας όσο και των Ζωνών Ειδικής Προστασίας. Με την έγκριση του καταλόγου αυτού, οι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας χαρακτηρίζονται ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης, όπως προβλέπεται από το άρθρο 4 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Ειδικές οριζόντιες ρυθμίσεις για όλες τις περιοχές που χαρακτηρίζονται ως Natura 2000 προτείνονται στο επόμενο κεφάλαιο της πρότασης.

Με την πρόταση αυτή καταργούνται οι κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών: «περιοχή απόλυτης προστασίας της φύσης», «περιοχή προστασίας της φύσης» και «περιοχή οικοανάπτυξης» του άρθρου 19 του ν. 1650/1986, οι οποίες είτε έχουν καταστεί ανεφάρμοστες είτε δεν εξυπηρετούν επαρκώς τον απώτερο στόχο για αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας. Ωστόσο στα Εθνικά Πάρκα και τα Πάρκα Προστασίας της Φύσης είναι δυνατό να οριστούν ζώνες απόλυτης προστασίας. Στην περίπτωση των Εθνικών Δρυμών που χαρακτηρίστηκαν στο παρελθόν με βάση τον δασικό κώδικα, οι ζώνες απόλυτης προστασίας συμπίπτουν με ή υπερκαλύπτουν τους πυρήνες τους.

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις, ο χαρακτηρισμός των εθνικών πάρκων και των πάρκων προστασίας της φύσης απαιτεί την έκδοση προεδρικού διατάγματος. Για τις υπόλοιπες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών θεσπίζονται ειδικότερες διαδικασίες. Οι περιοχές Natura εγκρίνονται με την ψήφιση του προτεινόμενου νομικού πλαισίου.

Κεφάλαιο 4 – Ρυθμίσεις για την προστασία και διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Natura 2000

Ελλείψει μέτρων και ρυθμίσεων για την προστασία και ορθή κατά το κοινοτικό δίκαιο διαχείριση των περιοχών Natura 2000 και δεδομένου ότι περίπου το 75% των περιοχών του δικτύου βρίσκεται εκτός ειδικού προστατευτικού καθεστώτος, καθίσταται επείγουσα η ανάγκη για οριζόντιες ρυθμίσεις. Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις κρίνεται απαραίτητο να εκληφθούν ως ελάχιστος κοινός παρονομαστής διαχείρισης για όλες τις ελληνικές περιοχές του κοινοτικού δικτύου, δηλαδή:

- 239 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (βάσει της Οδηγίας για τους Οικοτόπους - 92/43/ΕΟΚ)
- 163 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (βάσει της Οδηγίας για τα Άγρια Πτηνά - 79/409/ΕΟΚ)

Υπενθυμίζουμε ότι οι περιοχές αλληλεπικαλύπτονται σε ποσοστό περίπου 30% και συνολικά καλύπτουν περίπου το 20% της έκτασης της χώρας.

Ο κατάλογος των χερσαίων περιοχών θεωρείται αρκετά πλήρης, αν και η Ελλάδα είναι από τις χώρες της ΕΕ που έχουν ήδη βρεθεί ενώπιον του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τον ελλιπή χαρακτηρισμό περιοχών, ειδικά όσο αφορά τον αριθμό και την έκταση των ΖΕΠ (C-334/04, Οκτώβριος 2007). Ο επίσημος κατάλογος των περιοχών Natura της Ελλάδας εγκρίθηκε με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2006. Βάσει της νομοθεσίας (Οδηγία για τους Οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ) η Ελλάδα πρέπει μέσα στα επόμενα έξι χρόνια, μέχρι το 2012 να αναπτύξει μέτρα διαχείρισης για τις περιοχές αυτές. Αυτή τη στιγμή, όμως, μόνο μία περιοχή Natura της χώρας, ο Σχοινιάς, διαθέτει διαχειριστικό σχέδιο, το βασικότερο εργαλείο για τον προγραμματισμό των δράσεων προστασίας της περιοχής. Αξίζει ενδεχομένως να αναφερθεί ότι το διαχειριστικό σχέδιο, αν και δεν είναι υποχρεωτικό από την Οδηγία, θεωρείται από την επιστημονική κοινότητα ως το πλέον χρήσιμο εργαλείο για την επίτευξη των στόχων διατήρησης των υπό προστασία ειδών και τύπων οικοτόπων κάθε περιοχής. Εξάλλου στο άρθρο 6.1 της 92/43/ΕΟΚ, το σχέδιο διαχείρισης αναφέρεται ενδεικτικά ως το κυριότερο εργαλείο που μπορεί να επιτύχει την ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης των Ζωνών Ειδικής Διατήρησης. Συνολικά πάντως, τα μέτρα διαχείρισης πρέπει να προσαρμόζονται στις οικολογικές ανάγκες της κάθε περιοχής.

Με το κεφάλαιο αυτό, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις εισηγούνται απαγόρευση της εγκατάστασης ιδιαιτέρων οχλουσών και επικίνδυνων βιομηχανικών μονάδων, μονάδων υψηλής όχλησης και βιοτεχνικών και βιομηχανικών περιοχών, ρυθμίσεις για τη διαδικασία έγκρισης έργων εντός περιοχών Natura, ρυθμίσεις για την άσκηση της γεωργίας και κτηνοτροφίας και απαγόρευση της θήρας στις περιοχές προστασίας των πουλιών υπό την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ. Παράλληλα, προτείνεται αυστηρότερη αδειοδοτική διαδικασία για έργα εντός των περιοχών Natura. Προτείνει, επίσης, ειδικές ρυθμίσεις για τη χωροθέτηση μονάδων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ), τις οποίες θεωρεί κατ' αρχήν φιλικές προς το περιβάλλον, ειδικά όταν προηγηθούν ειδικές μελέτες για την ορνιθοπανίδα στις περιοχές προστασίας των πουλιών και ληφθεί μέριμνα για την κατά το δυνατόν μείωση των επιπτώσεων από τα συνοδά έργα. Κίνητρα για την παραγωγή και τυποποίηση οικολογικά παραγόμενων προϊόντων προτείνεται να δίνονται κατά προτεραιότητα εντός των περιοχών του δικτύου Natura 2000 (αντίστοιχη ρύθμιση ισχύει και για τις κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών του προηγούμενου άρθρου). Τέλος, οι οικείοι φορείς διαχείρισης ή οι Περιφέρειες επιφορτίζονται με την υποχρέωση κατάρτισης ανά πενταετία σχεδίων διαχείρισης των περιοχών Natura 2000 της επικράτειάς τους, τα οποία εγκρίνονται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Ειδικότερα, προτείνονται ρυθμίσεις για τις θαλάσσιες περιοχές Natura, οι οποίες θα αφορούν την προστασία των υφιστάμενων θαλάσσιων περιοχών, αλλά και εκείνων που θα ενταχθούν στο δίκτυο μετά την ολοκλήρωση του σχετικού βιογεωγραφικού σεμιναρίου στις αρχές του 2010. Συγκεκριμένα, προτείνεται η προστασία των λιβαδιών Ποσειδωνίας (οικότοπος προτεραιότητας 1120, βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ) και των υφάλων κοραλλιογενών σχηματισμών (οικότοπος 1170), καθώς οι οικότοποι αυτοί είναι εξαιρετικής οικολογικής αξίας και προσφέρουν καταφύγιο σε πολλά θαλάσσια είδη. Ειδικότερα, τα λιβάδια Ποσειδωνίας συμβάλλουν επιπλέον στην οξυγόνωση του νερού και προστατεύουν τις ακτές από τη διάβρωση.

Βασικές απειλές για τη διατήρηση των λιβαδιών Ποσειδωνίας είναι τα συρόμενα αλιευτικά εργαλεία, το αγκυροβόλιο και οι ιχθυοκαλλιέργειες. Γι αυτό το λόγο οι οργανώσεις προτείνουν την απαγόρευση της αλιείας με συρόμενα εργαλεία, του αγκυροβολίου και της εγκατάστασης και λειτουργίας ιχθυοκαλλιεργειών στις περιοχές Natura όπου απαντώνται αυτοί οι οικότοποι.

Βασικές απειλές για τους κοραλλιογενείς σχηματισμούς (ύφαλοι - οικότοπος 1170) είναι το αγκυροβόλιο, τα συρόμενα εργαλεία και τα στατικά δίχτυα. Για αυτό το λόγο προτείνεται η απαγόρευση του αγκυροβολίου, και της αλιείας τόσο με συρόμενα εργαλεία όσο και με στατικά δίχτυα σε περιοχές με κοραλλιογενείς σχηματισμούς επίπεδου και εδραίου τύπου αντίστοιχα.

Τέλος, προτείνεται η συνολική απαγόρευση εγκατάστασης ιχθυοκαλλιεργειών εντακτικής μορφής σε περιοχές Natura.

Κεφάλαιο 5 – Ειδικές ρυθμίσεις προστασίας μικρών ευαίσθητων οικοσυστημάτων εκτός Natura 2000
Δεδομένης της καταγραφής περισσότερων από 800 μικρών παράκτιων υγροτόπων που πραγματοποίησε ερευνητική ομάδα πεδίου του WWF Ελλάς από το 2004 μέχρι σήμερα, κρίνεται απαραίτητη η δημιουργία προστατευτικού καθεστώτος για αυτά τα ιδιαίτερα ευαίσθητα και σημαντικά οικοσυστήματα, τα οποία ως επί τω πλείστον δεν προστατεύονται. Η σημασία των μικρών υγροτόπων είναι μεγάλη τόσο για τον ρόλο τους στον κύκλο του νερού, αλλά και ως βιότοποι ειδών. Ειδικά στην περίπτωση των νησιών, οι μικροί υγρότοποι αποτελούν σημαντικούς θύλακες βιοποικιλότητας, καθώς φιλοξενούν μεγάλο αριθμό ειδών και οικοτόπων.

Αντίστοιχες έρευνες έχουν αποδείξει την οικολογική σημασία και των μικρών βραχονησίδων, ως απομονωμένων αλλά εξαιρετικά σημαντικών οικοσυστημάτων για πολλά σπάνια είδη πουλιών, χλωρίδας και ερπετοπανίδας.

Το συγκεκριμένο κεφάλαιο θα μπορούσε αργότερα να αποτελέσει τη βάση για την ένταξη σε καθεστώς προστασίας και άλλων ευαίσθητων οικοσυστημάτων.

Κύρια εισηγούμενη ρύθμιση είναι η ανάγκη χαρακτηρισμού των μικρών υγροτόπων και βραχονησίδων ως Καταφυγίων Άγριας Ζωής, με ευθύνη των Γενικών Γραμματέων (Γ.Γ.) των οικείων Περιφερειών.

Κεφάλαιο 6 – Ειδικές ρυθμίσεις για την προστασία του φυσικού χώρου

Επειδή η προστασία της βιοποικιλότητας δεν είναι εφικτή στο πλαίσιο νησίδων, όπως είναι οι οριοθετημένες νομικά προστατευόμενες περιοχές, κρίνεται απολύτως απαραίτητη η θεσμική κατοχύρωση μέτρων προστασίας του φυσικού χώρου εν γένει. Αξίζει να τονιστεί ότι η συγκεκριμένη ρύθμιση συνάδει με τη γενικότερη κατεύθυνση στην πολιτική προστασίας της βιοποικιλότητας, η οποία επιδιώκει την προστασία της βιοποικιλότητας όχι μόνο εντός των ειδικά χαρακτηρισμένων προστατευόμενων περιοχών αλλά και γενικότερα, και η οποία συζητείται σε ευρωπαϊκό και όχι μόνο επίπεδο. Στόχος αυτών είναι να διασφαλιστεί η συνεκτικότητα των φυσικών οικοσυστημάτων σε ικανοποιητικό βαθμό.

Με το παρόν άρθρο, προτείνεται η κατάργηση της εκτός σχεδίου δόμησης στο σύνολο της χώρας, εγκατάσταση μονάδων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ σε αγροτική γη υψηλής παραγωγικότητας, λήξη της περιόδου θήρας στις 31 Ιανουαρίου για όλα τα θηρεύσιμα είδη και κατάργηση δυο άρθρων του «δασοκτόνου» νόμου 3208/2003.

Υπενθυμίζεται πως ειδικά για το ζήτημα της λήξης της περιόδου θήρας, το ΔΕΚ έχει αποφανθεί ότι η «οδηγία δεν παρέχει στις εθνικές αρχές την εξουσία να καθορίζουν ημερομηνίες λήξεως της θήρας κυμαινόμενες ανάλογα με τα είδη πτηνών, εκτός της περιπτώσεως κατά την οποία το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί να προσκομίσει στοιχεία στηριζόμενα σε επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα που προσιδιάζουν σε κάθε ειδική περίπτωση και αποδεικνύοντα ότι τυχόν κλιμάκωση των ημερομηνιών λήξεως της θήρας δεν εμποδίζει την πλήρη προστασία των ειδών πτηνών που ενδέχεται να επηρεάζει η εν λόγω κλιμάκωση.» (C-435/92, Ιανουάριος 1994). Το σκεπτικό του ΔΕΚ επιβεβαιώθηκε και με την καταδικαστική απόφαση κατά της Γαλλίας (C-38/99, Δεκέμβριος 2000).

Επιπλέον, προβλέπεται η εκπόνηση εθνικού σχεδίου προσαρμογής των οικοσυστημάτων και των ειδών στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Με την πρόβλεψη αυτή γίνεται ισχυρότερη η σύνδεση μεταξύ της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας της βιοποικιλότητας, καθώς το εθνικό σχέδιο θα περιλαμβάνει τα μέτρα εκείνα που θα ενισχύσουν την προσαρμογή των οικοσυστημάτων, ενώ θα μπορεί να περιλαμβάνει και μέτρα προστασίας των οικοσυστημάτων που θα αποσκοπούν στην άμβλυνση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και τη διατήρηση των «υπηρεσιών» των οικοσυστημάτων.

Τέλος, προβλέπεται η υποχρεωτική ενσωμάτωση στις ΚΥΑ έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για μεγάλα έργα υποδομών που απειλούν με κατακερματισμό τον φυσικό χώρο και την κατανομή των πληθυσμών σημαντικών ειδών όρου για την καταβολή εισφοράς προς το «Πράσινο Ταμείο», με την οποία θα καλύπτεται το κόστος προγράμματος παρακολούθησης των επιπτώσεων του έργου στη βιοποικιλότητα. Τα έργα παρακολούθησης των επιπτώσεων αυτών των μεγάλων έργων ανατίθενται και διενεργούνται με την επίβλεψη του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Είναι προφανές ότι παρακολούθηση επιβάλλεται πριν την κατασκευή, κατά την κατασκευή και κατά τη λειτουργία των μεγάλων έργων υποδομής.

Κεφάλαιο 7 – Τροποποίηση του άρθρου 15 του ν.2742/1999

Η μέχρι σήμερα εμπειρία από τον ν. 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» είναι θετική, ειδικά καθώς έδωσε το «πράσινο φως» για την ίδρυση και λειτουργία φορέων διαχείρισης (ΦΔ) σε κηρυγμένες προστατευόμενες περιοχές, θεσμική επιταγή του νόμου 1650/1986 που παρέμεινε μέχρι τότε σε εκκρεμότητα επί 13 χρόνια. Πρώτη εφαρμογή του άρθρου 15 του ν. 2742/1999, το οποίο αφορά το καθεστώς λειτουργίας των ΦΔ, ήταν το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου (2001).

Από το 2002, οπότε και ιδρύθηκαν με το άρθρο 13 του ν. 3044/2002 25 φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών¹⁵, η πολιτική διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών μπήκε σε

¹⁵ Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Έβρου, Φορέας Διαχείρισης Δάσους Δαδιάς, Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Κερκίνης, Φορέας Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου, Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Αξιού -Λουδία-Αλιάκμονα, Φορέας Διαχείρισης Λιμνών Κορώνειας -Βόλβης, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου -Β. Σποράδων, Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Νέστου-Βιστωνίδα-Ισμαρίδας, Φορέας Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα και Υγροτόπου Μουστού, Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων, Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Αμβρακικού, Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Κοτυχίου-Στροφυλιάς, Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου - Αώου και Πίνδου, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Πρεσπών, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Αίνου, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης, Φορέας Διαχείρισης Στενών και εκβολών Καλαμά και Αχέροντα, Φορέας Διαχείρισης

τροχιά εφαρμογής, με καθυστέρηση 16 ετών από την ψήφιση του ν. 1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος». Είχε προηγηθεί η δια ΠΔ ίδρυση των Εθνικών Πάρκων Ζακύνθου (1999) και Σχοινιά-Μαραθώνα (2000), για λόγους όμως άσχετους με την ανάγκη εφαρμογής πολιτικής για τις προστατευόμενες περιοχές. Πρόσφατα, με τον χαρακτηρισμό του Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου και την ίδρυση Φορέα Διαχείρισης, οι Φορείς Διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών της χώρας πλέον ανέρχονται σε 28¹⁶. Ωστόσο, η λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης ήταν για μεγάλο διάστημα περιορισμένη καθώς οι ΦΔ δεν είχαν τα απαραίτητα εργαλεία (κανονισμοί λειτουργίας, στελέχωση, εξοπλισμός, χρηματοδότηση) για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στον θεσμικό τους ρόλο. Για τα ελληνικά πράγματα, το χρονικό διάστημα από το 2003 οπότε και ιδρύθηκαν για πρώτη φορά είναι ελάχιστος χρόνος για να ορθοποδήσει και να αποδώσει σημαντικό έργο ένας νέος φορέας που και έξω από την ελληνική πραγματικότητα είναι, αλλά και σίγουρα δεν απολαμβάνει της οφειλόμενης κεντρικής πολιτικής στήριξης.

Ωστόσο, το εθνικό σύστημα προστατευόμενων περιοχών δεν εξαντλείται στις 28 αυτές περιοχές που έχουν Φορέα Διαχείρισης. Μάλιστα, θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι αυτές οι περιοχές αποτελούν ένα μικρό κομμάτι της συνολικής προστασίας και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι περιοχές με φορέα διαχείρισης καλύπτουν σε ποσοστό περίπου 20% τις περιοχές που έχουν ενταχθεί στο οικολογικό ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000. Αντίστοιχα, πέρα από τους φορείς διαχείρισης, υπάρχουν άλλοι φορείς, όπως η δασική υπηρεσία, το λιμενικό σώμα, οι ΟΤΑ αλλά και πανεπιστήμια και μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), που συμμετέχουν επίσης στην διαχείριση οικολογικά σημαντικών περιοχών και στην προστασία των ειδών.

Παρά το μικρό διάστημα από το 2003, οπότε και ουσιαστικά τέθηκαν σε εφαρμογή οι σχετικές νομικές διατάξεις, έχοντας διαπιστώσει συγκεκριμένα προβλήματα που επιβάλλουν αναδιατύπωση στο συγκεκριμένο άρθρο του ν. 2742/1999, προτείνονται αυστηρότερα κριτήρια για τον ορισμό Προέδρων των ΔΣ των Φορέων Διαχείρισης. Η εμπειρία των τελευταίων έξι ετών έχει δείξει ότι η επιλογή του Προέδρου του ΔΣ ενός ΦΔ καθορίζει σε σημαντικό βαθμό τη λειτουργία του ίδιου του ΦΔ.

Επιπλέον, για τη διευκόλυνση της λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης και την απελευθέρωσή τους από γραφειοκρατικές διαδικασίες, ώστε να μπορέσουν πιο εύκολα να επικεντρωθούν στην εκπλήρωση του ρόλου τους, προτείνεται η δημιουργία ειδικής Μονάδας Διοικητικής Υποστήριξης στη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Προτείνεται επίσης κατάργηση της υποχρεωτικής εισφοράς προς το ΕΤΕΡΠΣ του 30% επί των εσόδων των ΦΔ και ίδρυση στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ειδικής υπηρεσίας διοικητικής υποστήριξης των ΦΔ, με σκοπό την αποφόρτιση των ΦΔ από γραφειοκρατικές διαδικασίες. Υπενθυμίζεται πως η προτεινόμενη προς κατάργηση διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 προβλέπει απόδοση από τα έσοδα των ΦΔ στο ΕΤΕΡΠΣ ποσοστού 30% ετησίως. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, το ποσό αυτό διατίθεται αποκλειστικά για την αναδιανομή πόρων μεταξύ των φορέων διαχείρισης, πρόνοια όμως που ποτέ δεν εφαρμόστηκε καθώς δεν είναι γνωστό ποιοι ΦΔ έχουν παρουσιάσει έσοδα από πηγές άλλες εκτός από τις κοινοτικές και τις εθνικές χρηματοδοτήσεις. Όλοι οι ΦΔ έχουν περιστασιακά λάβει οικονομική ενίσχυση από το ΕΤΕΡΠΣ, όμως αυτή σπάνια είναι μεγαλύτερη των €70.000. Εγκρίνεται από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ χωρίς να υπόκειται

Χελμού –Βουραϊκού, Φορέας Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης, Φορέας Διαχείρισης Καρπάθου –Σαρίας, Φορέας Διαχείρισης Κάρλας -Μαυροβουνίου -Κεφαλόβρυσου Βελεσίνου.

¹⁶ ΠΔ «Χαρακτηρισμός της περιοχής των ορεινών όγκων των Τζουμέρκων (Αθαμανικών Ορέων), του Περιστερίου (Όρους Λάκμου), της χαράδρας του ποταμού Αράχθου και της ενδιάμεσης αυτών έκτασης της Κέντρο-δυτικής Πίνδου ως Εθνικού Πάρκου, καθορισμός ζωνών προστασίας, καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης και ίδρυση Φορέα Διαχείρισής της.» (ΦΕΚ 49/Δ/12-2-09).

σε σαφείς και διαφανείς διαδικασίες υποβολής αιτήματος χρηματοδότησης, αξιολόγησης και έγκρισης της. Ειδικά όμως για το ΕΤΕΡΠΣ, στην παρούσα πρόταση διατυπώνεται σχήμα αναμόρφωσης του σε «Πράσινο Ταμείο».

Κεφάλαιο 8 – Σημαντικά είδη χλωρίδας και πανίδας

Η προστασία των ειδών της χώρας είναι ιδιαιτέρως ελλιπής. Η πλέον αντιπροσωπευτική και πολύκροτη καταδίκη της χώρας στο ΔΕΚ για το θέμα αυτό αφορά την ελλιπή προστασία της χελώνας *Caretta caretta* στη Ζάκυνθο (C-103/00, Ιανουάριος 2002). Αντίστοιχα, ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι η Ελλάδα φρόντισε για την έκδοση κάποιων προστατευτικών μέτρων για την Οχιά της Μήλου, μόνο μετά από σχετική καταδίκη της χώρας στο ΔΕΚ (C-518/04, 16/03/2006). Επιπλέον, για ελάχιστα είδη έχουν εκπονηθεί ειδικά σχέδια διαχείρισης ενώ η συλλογή επιστημονικών δεδομένων για τα προστατευόμενα είδη εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το έργο των περιβαλλοντικών μη-κυβερνητικών οργανώσεων.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι για 62% των ειδών που προστατεύονται από την Οδηγία για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) η Ελλάδα δηλώνει άγνωστη κατάσταση διατήρησης στην πρόσφατη εξαετή εθνική αναφορά. Ακόμη όμως και τα προστατευόμενα είδη για τα οποία η χώρα μας έχει στοιχεία, κινδυνεύουν και, συνεπώς, χρειάζονται επιπλέον μέτρα προστασίας. Σύμφωνα, με την ίδια ανάλυση, μόνο για το 12% των προστατευόμενων ειδών η κατάσταση διατήρησης δηλώθηκε ως ικανοποιητική. Έντονη ανησυχία προκαλούν τα δεδομένα για τα θαλάσσια είδη, καθώς η κατάσταση διατήρησης τους σε ποσοστό 65% κρίνεται από κακή έως μη ικανοποιητική. Για το υπόλοιπο 35% των θαλάσσιων ειδών, η κατάσταση διατήρησης αναφέρεται ως άγνωστη.¹⁷

Επιδιώκοντας την ενίσχυση των μέτρων προστασίας των σημαντικών ειδών χλωρίδας και πανίδας, η οποία αποτελεί και υποχρέωση της χώρας βάσει του άρθρ. 12 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, προτείνεται η δημιουργία εθνικού καταλόγου των απειλούμενων ειδών, πανίδας, χλωρίδας και βιοτόπων με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής στο πρότυπο των κόκκινων καταλόγων της IUCN και αρχικά στη βάση των πιο πρόσφατων εθνικών κόκκινων καταλόγων, καθώς και θεσμική κατοχύρωση των σχεδίων δράσης για τα είδη αυτά στο σύνολο της επικράτειάς τους.

Κεφάλαιο 9 – Προστασία της ενδημικής βιοποικιλότητας

Το κεφάλαιο προβλέπει ειδικές διατάξεις για την προστασία της ενδημικής βιοποικιλότητας, η οποία σήμερα δεν προστατεύεται παρά μόνο από το ΠΔ 67/1981, ενώ κάποια λίγα είδη έχουν την τύχη να εμπίπτουν στις προστατευτικές διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Ως εκ τούτου, σήμερα υπάρχει σημαντικό κενό στην προστασία τους.

Στο κεφαλαίο αυτό, προτείνεται η κατάρτιση εθνικού καταλόγου ενδημικών ειδών, η απαγόρευση της αποκομιδής, συλλογής, κοπής, εκρίζωσης, κατοχής, μεταφοράς, εμπορίας, βλάβης, καταστροφής, και η απευθείας ή έμμεση θανάτωση ενδημικών ειδών, δίνεται όμως η δυνατότητα εξαιρέσεων όταν τα είδη σχετίζονται με την τοπική παραγωγή και κατανάλωση. Μία τέτοια εξαίρεση, ωστόσο, επιτρέπεται μόνο αν προβλέπεται από το σχετικό σχέδιο δράσης που προβλέπεται στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Επίσης, προτείνονται ειδικότερες διαδικασίες για την έκδοση αδειών έρευνας καθώς και μέτρα για τον έλεγχο και την καταστολή εγκλημάτων εις βάρος της ενδημικής χλωρίδας και πανίδας.

¹⁷ «Συνολική έκθεση σχετικά με την κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων και των ειδών απαιτούμενη από το άρθρο 17 της οδηγίας περί οικοτόπων» COM2000 (358 τελικό) Βρυξέλλες 13.7.2009. Η Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής βασίζεται στις αναφορές των κρατών μελών για την εφαρμογή της Οδηγίας για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) βάσει του άρθρου 17. Τα στοιχεία καλύπτουν την περίοδο 2001-2006. http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/docs/com_2009_358_el.pdf

Τέλος, προτείνεται η θεσμοθέτηση της κατοχύρωσης των δικαιωμάτων δικαιοχρησίας των γενετικών πόρων της ενδημικής βιοποικιλότητας ως εθνικό κεφάλαιο, του οποίου η αξιοποίηση ή εκμετάλλευση υπόκειται σε άδεια υπουργού.

Κεφάλαιο 10- Ειδικές ρυθμίσεις για τα εισβάλλοντα είδη

Τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο απουσιάζουν ειδικές ρυθμίσεις για τα εισβάλλοντα ή ξενικά είδη, η εισαγωγή των οποίων στο φυσικό περιβάλλον αποτελεί σημαντική απειλή για τη βιοποικιλότητα παγκοσμίως, ενώ έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία αλλά και στις ανθρώπινες δραστηριότητες, και, τελικά, έχει σημαντικό οικονομικό κόστος. Μάλιστα, σε επίπεδο ΕΕ, το κόστος που προκύπτει από τα εισβάλλοντα ξενικά είδη υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε περίπου €12δισ ανά έτος.

Το παρόν κεφάλαιο εισάγει μέτρα για την πρόληψη, τον εντοπισμό και τον έλεγχο της εξάπλωσης των ειδών αυτών. Πρώτο βήμα προφανώς είναι η καταγραφή τους και η κατηγοριοποίησή τους βάσει της επικινδυνότητάς τους. Σημειωτέον, ότι η ΕΕ επεξεργάζεται σχετική στρατηγική,¹⁸ την ολοκλήρωση της οποίας μέχρι το 2010 συμφώνησαν οι Υπουργοί Περιβάλλοντος της ΕΕ στο Συμβούλιο του Ιουνίου 2009.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους τρόπους διαχείρισης και απόρριψης του έρματος των πλοίων που αποτελεί έναν από τους πλέον κοινούς τρόπους μεταφοράς ξενικών ειδών.

Επιπλέον, ιδρύεται «Κέντρο Υποδοχής Δημευμένων Ξενικών Ειδών Πανίδας» στον χώρο του οποίου θα φιλοξενοούνται τα κατασχεμένα ξενικά είδη καθώς και είδη που κατάσχονται στο πλαίσιο της εφαρμογής της Σύμβασης CITES, σε συνθήκες που θα εξασφαλίζουν την υγιή διαβίωση τους μέχρι την επανεξαγωγή τους στη χώρα προέλευσής τους.

Κεφάλαιο 11 - Περιβαλλοντική βιοασφάλεια

Το παρόν κεφάλαιο επιδιώκει να φέρει το θέμα των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) και της βιοασφάλειας εντός του γενικότερου πλαισίου διατήρησης της βιοποικιλότητας. Στόχος του κεφαλαίου είναι η θεσμική κατοχύρωση της προστασίας της βιοποικιλότητας από την σκόπιμη ή τυχαία απελευθέρωση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών στο φυσικό περιβάλλον. Ως εκ τούτου, απαιτούνται αυστηροί έλεγχοι κατά την καλλιεργητική περίοδο για επιμολύνσεις σπορομερίδων, καθώς και όροι για τη διαδικασία δέσμευσης και καταστροφής των επιμολυσμένων σπορομερίδων.

Κεφάλαιο 12 – Επιστημονική έρευνα

Η προστασία της βιοποικιλότητας είναι άμεσα συνδεδεμένη με την επιστημονική έρευνα. Το παρόν κεφάλαιο επιδιώκει όχι μόνο την προώθηση της έρευνας αλλά και την αποτελεσματική της διάδοση με σκοπό να αποτελεί οδηγό για τα μέτρα προστασίας της βιοποικιλότητας της Ελλάδας.

Η στήριξη της έρευνας και η διάδοση των αποτελεσμάτων της θα επιτύχει και την εκπλήρωση βασικών υποχρεώσεων της χώρας, ειδικά όσο αφορά την παρακολούθηση ειδών και οικοσυστημάτων. Η Ελλάδα αυτή τη στιγμή δεν διαθέτει ένα ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης των φυσικών της χαρακτηριστικών. Ειδικότερα, σε καμία από τις προστατευόμενες περιοχές δεν υπάρχει συστηματική επιστημονική παρακολούθηση των οικολογικών αξιών της περιοχής από τους φορείς που είναι αρμόδιοι για την προστασία και διαχείρισή της. Η όποια παρατήρηση γίνεται είναι σποραδική, εξαρτώμενη από την υλοποίηση κοινοτικών προγραμμάτων (π.χ. LIFE, ΕΠΠΕΡ) ή τη δυνατότητα τοπικής παρουσίας κυρίως μη κυβερνητικών οργανώσεων αλλά και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Κάποιοι παράμετροι παρακολουθούνται από τους Φορείς

¹⁸ Ανακοίνωση της ΕΕ «Προς τη Χάραξη Στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Χωροκατακτητικά Είδη» COM(2008) 789 τελικό. Βρυξέλλες 3.12.2008.

http://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/docs/1_EL_ACT_part1_v3.pdf

Διαχείρισης, όμως χωρίς τη σταθερή και επαρκή ενίσχυση του έργου τους δεν θα μπορέσει να υπάρξει συνέχεια στις δράσεις αυτές.

Η έλλειψη έγκυρων και αξιοποιήσιμων επιστημονικών δεδομένων δυσχεραίνει εξαιρετικά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων διαχείρισης για τις περιοχές Natura 2000, ενώ αποτελεί και σημαντική αιτία για την πολύ κακή ποιότητα των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων για έργα εντός των ορίων τους. Όμως η επιστημονική παρακολούθηση έχει νόημα μόνο αν αποτελεί μία συνεχή δραστηριότητα. Δεδομένων των καθυστερήσεων ακόμα και στην θεσμική κατοχύρωση των περιοχών, η ΕΠΜ δεν μπορεί να θεωρείται αξιόπιστη πηγή επιστημονικών δεδομένων για τις περιοχές αυτές, καθώς τα δεδομένα και τα στοιχεία πρέπει να επικαιροποιούνται για να έχουν αξία.

Εξάλλου, η νομοθεσία (και ειδικά η Οδηγία των Οικοτόπων) περιέχει προβλέψεις για την παρακολούθηση ειδών και την κατάρτιση σχετικών σχεδίων δράσης. Συγκεκριμένα προβλέπεται η σύνταξη καταλόγου των ιδιαίτερα προστατευόμενων ειδών βάσει των παρατημάτων της Οδηγίας αλλά και άλλων ειδών χλωρίδας και πανίδας της ελληνικής φύσης (π.χ. αυτόχθονα είδη).

Είναι βέβαια σαφές ότι η βιοποικιλότητας δεν εξαντλείται στις προαναφερθείσες περιοχές, ως εκ τούτου προβλέπεται η άμεση απογραφή της βιοποικιλότητας της Ελλάδας και σχέδια παρακολούθηση βιοτόπων και ειδών, πολλά από τα οποία σαφώς και θα αφορούν, αλλά δεν θα εξαντλούνται σε, προστατευόμενες περιοχές.

Κεφάλαιο 13 – Ενημέρωση της κοινωνίας

Η ανάπτυξη περιβαλλοντικής παιδείας και ενημέρωσης πρέπει να αποτελεί υποχρέωση του κράτους. Σημαντικός παράγοντας είναι η τακτική και συστηματική ενημέρωση της κοινωνίας, καθώς και η ελεύθερη πρόσβαση στην περιβαλλοντική πληροφορία, σύμφωνα και με τις δεσμεύσεις που απορρέουν από αντίστοιχη κοινοτική και διεθνή νομοθεσία.

Κεφάλαιο 14 – Πράσινο Ταμείο

Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και συνολικά του περιβάλλοντος απαιτεί πόρους. Όσο περισσότερους πόρους διαθέτει ένα κράτος για την έγκαιρη αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων, βάσει της αρχής της προφύλαξης αλλά και της πρόληψης, τόσο μικρότερο θα είναι το κόστος για την αποκατάσταση περιβαλλοντικών ζημιών. Αυτό εξάλλου ήταν και το ρηξικέλευθο συμπέρασμα της έκθεσης Στερν σχετικά με την κλιματική αλλαγή, το οποίο αναμένεται να επιβεβαιωθεί από την έκθεση για τα οικονομικά των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας που θα ανακοινωθεί κατά τους προσεχείς μήνες.¹⁹

Όμως, η Ελλάδα δεν διαθέτει εθνικούς πόρους για το περιβάλλον, αλλά εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά από κοινοτικούς πόρους. Το μόνο «περιβαλλοντικό» ταμείο της χώρας, το ΕΤΕΡΠΣ, δεν καλύπτει τις ανάγκες του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας και ειδικότερα της προστασίας της βιοποικιλότητας.

Ενδεικτικό της κατάστασης με την χρηματοδότηση της προστασίας της φύσης στην Ελλάδα είναι το γεγονός ότι οι φορείς διαχείρισης, που είναι οι σημαντικότεροι φορείς σε κάθε προστατευόμενη περιοχή, δεν απολαμβάνουν κρατικής ενίσχυσης, αλλά βασίζονται σε κοινοτικά κονδύλια που όμως δεν αποτελούν σταθερή και συνεχή πηγή χρηματοδότησης. Είναι χαρακτηριστικό ότι στελέχη των ΦΔ έχουν μείνει απλήρωτα για μήνες, ενώ στο παρελθόν χτίστηκαν κέντρα πληροφόρησης που όμως είτε μένουν κλειστά είτε υπολειτουργούν.

¹⁹ *The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB)*, www.teebweb.org

Ειδικότερα για τις προστατευόμενες περιοχές της χώρας και για να μπορέσουν να λειτουργήσουν οι ΦΔ απαιτείται σταθερή, μόνιμη/εξασφαλισμένη και επαρκής χρηματοδότηση από εθνικούς πόρους για τον πυρήνα των πλέον απαραίτητων δράσεων για κάθε προστατευόμενη περιοχή:

- ο τη διοικητική λειτουργία των φορέων
- ο βασικές και συνεχόμενες δραστηριότητες φύλαξης και διαχείρισης
- ο υλοποίηση βασικής επιστημονικής παρακολούθησης των οικολογικών αξιών

Με το κεφάλαιο αυτό, το αδιαφανώς διαχειριζόμενο ΕΤΕΡΠΣ προτείνεται να καταργηθεί και να δημιουργηθεί ένα νέο ταμείο με σκοπό τη χρηματοδότηση της προστασίας του περιβάλλοντος μέσα από διαφανείς διαδικασίες λογοδοσίας και διαχείρισης των κρατικών πόρων που ήδη εισπράττονται είτε ως περιβαλλοντικά πρόστιμα είτε ως περιβαλλοντικοί φόροι.

Το Πράσινο Ταμείο διατηρεί τις πηγές εσόδων του ΕΤΕΡΠΣ, ενώ στο κεφάλαιο αυτό καθορίζονται σαφώς οι δραστηριότητες που μπορεί να χρηματοδοτήσει.

Κεφάλαιο 15 –Εθνική Επιτροπή «ΦΥΣΗ»

Η σιωπηλή αποκαθίλωση της Επιτροπής «ΦΥΣΗ 2000» της ΚΥΑ 33318/3028/28.12.1998, με αρμοδιότητες που συμπληρώθηκαν με το άρθρο 17 του ν. 2742/1999, αποσυντόνισε πλήρως το ήδη προβληματικό σύστημα προστατευόμενων περιοχών και άφησε τους Φορείς Διαχείρισης χωρίς τον απαραίτητο κόμβο συντονισμού και εποπτείας της δουλειάς τους. Η Επιτροπή που συστάθηκε με ΥΑ (ΦΕΚ 1589Β' 23.12.2002) είχε ως αρμοδιότητα τον «συντονισμό, την παρακολούθηση και αξιολόγηση των διαδικασιών προγραμματισμού, οργάνωσης και λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Διοίκησης και Διαχείρισης Προστατευομένων Περιοχών». Με την παραίτηση του προέδρου της, τον Απρίλιο 2004, η Επιτροπή ποτέ δεν ανέκαμψε.

Στην πράξη, η απουσία κεντρικού θεσμού για τον συντονισμό του συστήματος προστατευόμενων περιοχών μεταφράζεται σε απουσία ενιαίου συστήματος κατευθύνσεων σε θέματα διαχείρισης και επιστημονικής παρακολούθησης, ελλιπή μεταφορά εμπειρίας και τεχνογνωσίας μεταξύ των ΦΔ και αμελητέα παρακολούθηση και αποτίμηση των πολλών κοινών προβλημάτων τους. Σε εξαιρετικά πολλές περιπτώσεις, οι ΦΔ βρίσκονται στη δυσχερή θέση να προσπαθούν μόνοι να αποκωδικοποιήσουν τη σχετική με τις προστατευόμενες περιοχές νομοθεσία ή να επιχειρούν να διαμορφώσουν από το μηδέν σχέδια διαχείρισης και επιστημονικής παρακολούθησης. Μόνοι σύμμαχοι σε αυτή την αβέβαιη πορεία τους είναι οι περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις που σε πολλές περιπτώσεις αναπτύσσουν με τους ΦΔ σχέση οικονομικής εξάρτησης, ενώ παράλληλα μετέχουν στο ΔΣ, ανοίγοντας το πεδίο για προνομιακή τους μεταχείριση έναντι άλλων πιθανών επιστημονικών συμβούλων.

Το παρόν κείμενο επιδιώκει την ανασύσταση και επαναλειτουργία της Επιτροπής ΦΥΣΗ, καθώς και την ενίσχυσή της με επιπλέον αρμοδιότητες.

Κεφάλαιο 16 – Αρχή Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων

Για την ενδυνάμωση του κρίσιμου θεσμού των περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων, προτείνεται η αναβάθμιση της Ειδικής Υπηρεσίας Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (ΕΥΕΠ) σε αυτοτελές σώμα επιθεωρητών περιβάλλοντος με τίτλο «Αρχή Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων».

Προβλέπεται ότι ως επικεφαλής της Αρχής επιλέγεται πρόσωπο εγνωσμένου κύρους, με υψηλή επιστημονική κατάρτιση στο πεδίο της προστασίας του περιβάλλοντος και ευρεία κοινωνική αποδοχή, που διορίζεται από τον οικείο Υπουργό μετά από γνώμη της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας και της Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας του Περιβάλλοντος της Βουλής και απολαύει προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Η πρόβλεψη αποτελεί την ελάχιστη εγγύηση που μπορεί

να προσφέρει ο νομοθέτης σε έναν ελεγκτικό μηχανισμό που δεν συνιστά ανεξάρτητη αρχή. Αντίστοιχη εγγύηση ανεξαρτησίας περιβάλλει και τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης.

Ανατίθενται επίσης στην Αρχή και κυρωτικές αρμοδιότητες ώστε, εκτός από την ελεγκτική δράση, να μπορεί να παρεμβαίνει δυναμικά και με την επιβολή διοικητικών κυρώσεων σε βάρος των παρανομούμενων φορέων ή επιχειρήσεων. Η ανάθεση κυρωτικών αρμοδιοτήτων βασίζεται στο πρότυπο του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ).

Η πρόβλεψη για την υποβολή ετήσιας έκθεσης προς τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και τη Βουλή των Ελλήνων αποσκοπεί στην όσο το δυνατό ευρύτερη διάχυση των πληροφοριών αναφορικά με την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στη χώρα. Τέλος, η πρόταση για τη διοργάνωση συντονιστικών και τακτικών συναντήσεων είναι απαραίτητη ώστε να υπάρχει καλύτερος συνδυασμός των μέσων άσκησης περιβαλλοντικού ελέγχου.

Κεφάλαιο 17 - Ευθύνη για την προστασία της βιοποικιλότητας

Το κεφάλαιο αυτό εισηγείται την υποχρέωση του κράτους για προστασία της βιοποικιλότητας και ενσωμάτωσή της σε όλες τις τομεακές πολιτικές. Αρμόδιος κρατικός φορέας ορίζεται το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Κεφάλαιο 18 – Μέτρα για την αποτροπή υποβάθμισης της βιοποικιλότητας

Το παρόν κεφάλαιο αφορά συγκεκριμένες διατάξεις που καθιστούν την υποβάθμιση της βιοποικιλότητας ως ποινικό αδίκημα. Προτείνουμε επίσης τη δημιουργία μητρώου ρυπογόνων επιχειρήσεων, καθώς και πλαισίου κινήτρων για την προστασία της βιοποικιλότητας.

Ζητήματα που χρήζουν περαιτέρω επεξεργασίας

Όπως τονίστηκε και παραπάνω, η παρούσα πρόταση δεν καλύπτει διεξοδικά όλα τα ζητήματα που αφορούν τις ανάγκες έρευνας και προστασίας της βιοποικιλότητας. Σημαντικά ζητήματα που χρήζουν μεγαλύτερης επεξεργασίας, στο πλαίσιο ενός ανοιχτού και συμμετοχικού διαλόγου με ερευνητικούς και ακαδημαϊκούς φορείς και περιβαλλοντικές οργανώσεις είναι τα εξής:

- Θήρα και αλιεία
- Αγροτική βιοποικιλότητα
- Διαχείριση και προστασία θαλάσσιων ειδών και οικοτόπων
- Διαχείριση και προστασία ευαίσθητων οικοτόπων, εκτός προστατευόμενων περιοχών
- Περαιτέρω εξειδίκευση μέτρων για την προστασία της βιοποικιλότητας εκτός προστατευόμενων περιοχών
- Φύλαξη της υπαίθρου και κυρίως των προστατευόμενων περιοχών

Ευχαριστίες

Η ολοκλήρωση του κειμένου αυτού δεν θα ήταν εφικτή χωρίς την ουσιαστική συμβολή πολλών ειδικών από διάφορους συναφείς με το αντικείμενο χώρους και από όλες τις περιβαλλοντικές οργανώσεις που συνυπογράφουν την παρούσα πρόταση.

Θερμές ευχαριστίες οφείλονται ειδικότερα στους ακόλουθους :

- Ασημακοπούλου Ματίνα, δικηγόρο, «Γ. Παπαδημητρίου και συνεργάτες»
- Βλάχο Γιώργο, Ερευνητή Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθήνας,
- Γιαννακούρου Τζίνα, Αν. Καθηγήτρια, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης ΕΚΠΑ
- Γκαίτλιχ Μαρτίνο, Διευθυντή, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης,
- Ζούρα Χρήστο, Διευθυντή, Λάζαρο Γεωργιάδη και Αντώνη Ρήγα, «Αρκτούρος»
- Κάππα Ξενοφώντα, Διευθυντή και Μαλαμώ Κορμπέτη, υπεύθυνη περιβαλλοντικής πολιτικής, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

- Κοτομάτα Σπύρο, Διευθυντή και Βαγγέλη Παράβα, υπεύθυνο τομέα προστασίας και πολιτικής, ΜΟm
- Κουταλάκη Χαράλαμπο, Λέκτορα, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης ΕΚΠΑ
- Μαυρογιώργου Δάφνη, υπεύθυνη φυσικού περιβάλλοντος, και Επαμεινώνδα Ευεργέτη, μέλος, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Περιβάλλοντος και Πολιτισμού
- Μητροπούλου Άννη, Διευθύντρια και Νίκη Παρδαλού, υπεύθυνη φυσικών πόρων, Δίκτυο Μεσόγειος SOS
- Μπένο - Πάλμερ Θεόδωρο, Διευθυντή, «Αρχέλων»
- Παπαγιάννη Θύμιο, Αρχιτέκτονα, Επίτιμο Πρόεδρο WWF Ελλάς
- Ρουμελιώτου Βιβή, νομικό, συνεργάτιδα, Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών
- Φλώρου Μαρία, δικηγόρο, «Γ. Παπαδημητρίου και συνεργάτες»
- Χαραλαμπίδη Νίκο, Διευθυντή και Αλεξάνδρα Μεσσαρέ, υπεύθυνη εκστρατειών, ελληνικό γραφείο Greenpeace
- Ψαρούδα Σπύρο, Πρόεδρο Δ.Σ., «Καλλιστώ»

Η ευγενική συμμετοχή όλων των πιο πάνω επιστημόνων και ειδικών σε διάφορα στάδια επεξεργασίας της πρότασης δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη και αποδοχή των θέσεων που αποτυπώνονται στο παρόν κείμενο.

Τον συντονισμό και την εποπτεία της διαδικασίας διαμόρφωσης της κοινής πρότασης των οργανώσεων είχαν οι συνεργάτιδες του WWF Ελλάς Θεοδότα Νάντσου, συντονίστρια περιβαλλοντικής πολιτικής και Ιόλη Χριστοπούλου, υπεύθυνη πολιτικής για το φυσικό περιβάλλον. Στη διαμόρφωση της πρότασης συμμετείχαν πολλά στελέχη της οργάνωσης, με τη βασική ομάδα του WWF Ελλάς να αποτελείται από τους εξής:

- Δημήτρη Καραβέλλα, γενικό διευθυντή
- Γιώργο Παξιμάδη, υπεύθυνο θαλάσσιων προγραμμάτων
- Γιώργο Χασιώτη, υπεύθυνο της Νομικής Ομάδας υποστήριξης Πολιτών
- Αχιλλέα Πληθάρα, υπεύθυνο εκστρατειών
- Κωνσταντίνο Λιαρίκο, υπεύθυνο περιβαλλοντικών προγραμμάτων
- Παναγιώτα Μαραγκού, υπεύθυνη επιστημονικής τεκμηρίωσης
- Καλούστ Παραγκαμιάν, υπεύθυνο δικτύου νησιωτικών υγροτόπων
- Ντόρα Πετρουλά, συνεργάτιδα στην εκστρατεία για την κλιματική αλλαγή
- Γιώργο Κατσαδωράκη, επιστημονικό σύμβουλο

Ως αποτέλεσμα διαβούλευσης και συναποδοχής μεταξύ των περιβαλλοντικών οργανώσεων που την υπογράφουν, η παρούσα πρόταση δεν αποτελεί την αποκλειστική οδό έκφρασης των θέσεων αυτών των οργανώσεων για τα ζητήματα που άπτονται των θεμάτων ενδιαφέροντός τους. Ως εκ τούτου, κάθε οργάνωση διατηρεί τη δυνατότητα διατύπωσης πιο εξειδικευμένων και ενδεχομένως ελαφρώς διαφοροποιημένων προτάσεων στους τομείς που την απασχολούν. Η συνεργασία και διαβούλευση για τη διατύπωση κοινών θέσεων αποτελεί πάγια πρακτική των περιβαλλοντικών οργανώσεων, με την πεποίθηση ότι μόνο μέσα από τη συμμετοχή και τον ανοιχτό διάλογο είναι δυνατή η ουσιαστική και μακρόπνοη προστασία του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής.

Ακολουθεί το κείμενο των προτάσεων για ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο για την προστασία της βιοποικιλότητας.

Η πρόταση των περιβαλλοντικών οργανώσεων

Λαμβάνοντας υπόψη,

1. Τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τη Βιολογική Ποικιλότητα, η οποία κυρώθηκε με τον ν. 2204 (Α' 59/1994)
2. Το Πρωτόκολλο της Καρθαγένης για τη Βιοασφάλεια στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τη Βιολογική Ποικιλότητα, η οποία κυρώθηκε με τον ν. 3233 (Α' 51/2004)
3. Τη Σύμβαση Ραμσάρ "Για την προστασία των διεθνούς ενδιαφέροντος υγροτόπων ιδίως ως υδροβιοτόπων", η οποία κυρώθηκε με τον ν. 191 (Α' 350/1974)
4. Τη Σύμβαση της Βέρνης "Για την διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης", όπως κυρώθηκε με τον ν. 1335 (Α' 32/1983)
5. Τη Σύμβαση της Βόννης "Για την διατήρηση των αποδημητικών ειδών που ανήκουν στην άγρια πανίδα", η οποία κυρώθηκε με τον ν. 2719 (Α' 106/1999)
6. Τη Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιου Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, η οποία κυρώθηκε με τον ν. 1126 (Α' 32/1981)
7. Τη Σύμβαση της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου Θάλασσας από τη ρύπανση (1976) όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει και έχει κυρωθεί από τους νόμους 855 (Α' 235/1978), 3022 (Α' 144/2002), καθώς και τα συνοδευτικά της πρωτόκολλα όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν
8. Το Μεσογειακό Πρωτόκολλο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών (Μαδρίτη, Ιανουάριος 2008)
9. Τη Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο των Απειλούμενων με Εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας (CITES, 1973)
10. Τη Σύμβαση για την καταπολέμηση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της απερίμωσης στις χώρες εκείνες που αντιμετωπίζουν σοβαρή ξηρασία ή/και απερίμωση, ιδιαίτερα στην Αφρική, η οποία έχει κυρωθεί από τον ν. 2468 (Α' 32/1997)
11. Τη Διεθνή Συνθήκη σχετικά με τους Φυτογενετικούς Πόρους για τη Διατροφή και τη Γεωργία, η οποία κυρώθηκε από τον ν. 3165 (Α' 177/2003)
12. Τη Διεθνή Σύμβαση Προστασίας Φυτών, όπως έχει αναθεωρηθεί και ισχύει και η οποία κυρώθηκε από το ν. 3495 (Α' 215/2006)
13. Την οδηγία 92/43/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» (ΕΕL 206/7/22.7.1992)
14. Την οδηγία 79/409/ΕΟΚ Οδηγία "Για την διατήρηση των άγριων πτηνών", καθώς και όλες τις μετέπειτα σχετικές τροποποιήσεις της
15. Την οδηγία 2000/60/ΕΚ «Για τα θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει
16. Την οδηγία 2008/56/ΕΚ «Για τον καθορισμό κοινοτικού πλαισίου δράσης στον τομέα της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον»
17. Την οδηγία 85/337/ΕΟΚ «Για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει
18. Το άρθρο 24 του Συντάγματος της Ελλάδος
19. Τις διατάξεις του ν. 1650/1986 (Α' 160/1986) «για την προστασία του περιβάλλοντος»
20. Τις διατάξεις του ν. 2742 (Α' 207/1999) «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις»
21. Τις διατάξεις του ν. 3044(Α' 197/.2002) «Μεταφορά συντελεστή δόμησης και ρύθμισης άλλων θεμάτων αρμοδιότητας υπουργείου περιβάλλοντος, χωροταξίας και δημοσίων έργων»
22. Τις διατάξεις του ν. 1469 (Α' 169/1950) «Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων μεταγενεστέρων του 1830 – τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους»
23. Τις διατάξεις του ν. 86 «Δασικός Κώδικας (Α' 7/1969)
24. Τις διατάξεις του ν. 996/1971, για τους εθνικούς δρυμούς, τα αισθητικά δάση και τα μνημεία της φύσης

- 25.Τις διατάξεις του ν. 177/1975, όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον Ν. 2637/1998 (ΦΕΚ 205/Α/1998), για τις περιοχές ελεγχόμενου κυνηγιού (Καταφύγια Άγρια Ζωής)
- 26.Τις διατάξεις του ν. 998 «Για την προστασία των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας» (Α289/1979)
- 27.Τις διατάξεις του ν. 3028 «Προστασία των δασικών οικοσυστημάτων, κατάρτιση Δασολογίου, ρύθμιση εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί δασών και δασικών εν γένει εκτάσεων και άλλες διατάξεις» (Α'303/2003)
- 28.Το Π.Δ. 658/1981 για την προστασία της ιχθυοπανίδας των λιμνών και ποταμών
- 29.Το Π.Δ. 80 «Προστασία του φυτικού γενετικού υλικού της χώρας» (Α' 40/1980)
- 30.Το Π.Δ. 434 (Α' 248/1995) "Μέτρα για τη διατήρηση και προστασία αυτοχθόνων φυλών αγροτικών ζώων"
- 31.Το Π.Δ. 67 «Περί προστασίας της αυτοφυούς χλωρίδας και της άγριας πανίδας και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και ελέγχου της έρευνας επ' αυτών» (Α' 23/1981)
- 32.Την υπ' αριθμ. 414985/1985 κοινή υπουργική απόφαση «Μέτρα διαχείρισης της άγριας πτηνοπανίδας» (Β 757), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει
- 33.Την υπ' αριθμ. 33318/3028/1998 κοινή υπουργική απόφαση «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» (Β' 1289), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει

προτείνονται τα εξής:

Κεφάλαιο 1 – Σκοπός

1. Σκοπός των προτεινόμενων ρυθμίσεων είναι η αειφόρος και αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας.
2. Η προστασία της βιοποικιλότητας προϋποθέτει διαδικασίες προγραμματισμού και διαχείρισης στο πλαίσιο των οποίων εξασφαλίζονται ευρεία φάση διαβούλευσης με τους ειδικούς φορείς καθώς και τη βέλτιστη επιστημονική γνώση και διαθέσιμη τεχνογνωσία.
3. Οι ειδικότεροι στόχοι είναι οι ακόλουθοι:
 - α) Αποτελεσματική προστασία των σημαντικών περιοχών για τη βιοποικιλότητα, μέσα από τη βέλτιστη οργάνωση και λειτουργία του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών.
 - β) Ενσωμάτωση και εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου για την προστασία της βιοποικιλότητας.
 - γ) Επίτευξη ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης της ενδημικής χλωρίδας και πανίδας.
 - δ) Αποτελεσματικοί μηχανισμοί επιτήρησης, ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου για την προστασία της βιοποικιλότητας.
 - ε) Εξασφάλιση ικανοποιητικής χρηματοδότησης από εθνικούς πόρους για την προστασία του βιολογικού πλούτου της χώρας.
 - στ) Απόκτηση επαρκούς γνώσης για τον βιολογικό πλούτο της χώρας και την κατάσταση των ειδών και οικοσυστημάτων, ως κύριο εργαλείο για την αποτελεσματική διαχείριση και προστασία της βιοποικιλότητας.

Κεφάλαιο 2 – Ορισμοί

- **Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας:** Μη ορυκτές πηγές ενέργειας, όπως η αιολική ενέργεια, η ηλιακή ενέργεια, η ενέργεια κυμάτων, η παλιρροϊκή ενέργεια, η βιομάζα, τα αέρια που εκλύονται από χώρους υγειονομικής ταφής και από εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού, τα βιοαέρια, η γεωθερμική ενέργεια, η υδραυλική ενέργεια που αξιοποιείται από υδροηλεκτρικούς σταθμούς.
- **Βιολογική ποικιλότητα ή βιοποικιλότητα:** η ποικιλία των ζώντων οργανισμών πάσης προελεύσεως, περιλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των χερσαίων, θαλασσιών και άλλων υδατικών οικοσυστημάτων

και οικολογικών συμπλεγμάτων, των οποίων αποτελούν μέρος. Επίσης, περιλαμβάνεται η ποικιλότητα εντός των ειδών, μεταξύ ειδών και οικοσυστημάτων.

- Γενετικά τροποποιημένος οργανισμός (ΓΤΟ): οργανισμός, εξαιρουμένων των ανθρώπινων όντων, του οποίου το γενετικό υλικό έχει τροποποιηθεί κατά τρόπο που δεν συμβαίνει φυσιολογικά με τη σύζευξη ή/και το φυσιολογικό ανασυνδυασμό.

α) Ως γενετικά τροποποιημένη καλλιέργεια νοείται η καλλιέργεια (συμπεριλαμβανομένων των σπόρων και του φυτικού πολλαπλασιαστικού υλικού), στην οποία το γενετικό υλικό έχει τροποποιηθεί κατά τρόπο που δεν συμβαίνει φυσιολογικά με τη σύζευξη ή/και τον φυσιολογικό ανασυνδυασμό.

β) Ως γενετικά τροποποιημένο υλικό νοείται το μέρος μιας γενετικά τροποποιημένης καλλιέργειας, το οποίο μετά τη διασπορά γύρης, σπόρων και φυτικού πολλαπλασιαστικού υλικού μπορεί να εμφανιστεί εκ νέου σε συμβατικές ή βιολογικές καλλιέργειες ή γενικότερα στο περιβάλλον.

- Εισβάλλον ή ξενικό είδος: Είδος που απαντάται σε τόπο εκτός της ιστορικά γνωστής περιοχής εξάπλωσής του, ως αποτέλεσμα εκούσιας ή ακούσιας διασποράς του από ανθρώπινη δραστηριότητα.

- Ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ενός είδους: Η κατάσταση των πληθυσμών ενός είδους, για το οποίο, σύμφωνα με τα υπάρχοντα δεδομένα: α) το είδος εξακολουθεί και μπορεί να εξακολουθεί μακροπρόθεσμα να αποτελεί ζωτικό στοιχείο των φυσικών οικοτόπων, στους οποίους ανήκει, και β) η περιοχή της φυσικής κατανομής του δεν μεταβάλλεται ούτε υπάρχει κίνδυνος να μειωθεί κατά το προβλεπτό μέλλον, και γ) υπάρχει και θα συνεχίσει πιθανώς να υπάρχει ένας οικοτόπος σε επαρκή έκταση ώστε οι πληθυσμοί του να διατηρηθούν μακροπρόθεσμα.

- Ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ενός φυσικού οικοτόπου: Η κατάσταση ενός οικοτόπου, για τον οποίο: α) η περιοχή της φυσικής κατανομής του και οι εκτάσεις που περιέχει μένουν σταθερές ή αυξάνονται, β) η δομή και οι ειδικές λειτουργίες που απαιτούνται για την μακροπρόθεσμη συντήρησή του υφίστανται και είναι δυνατόν να συνεχίσουν να υφίστανται κατά το προβλεπτό μέλλον, και γ) η κατάσταση της διατήρησης των χαρακτηριστικών ειδών κρίνεται ικανοποιητική.

- Κόκκινος κατάλογος: Κατάλογος που παρέχει πληροφορίες για την ταξινόμια, την κατάσταση διατήρησης και την κατανομή ειδών φυτών και ζώων, τα οποία κατατάσσονται σε κατηγορίες κινδύνου εξαφάνισης, σύμφωνα με κριτήρια που έχει θέσει η Διεθνής Ένωση για την Προστασία της Φύσης (IUCN).

- Οικοτουρισμός: Ο τουρισμός σε προστατευόμενες περιοχές με ειδικό φορέα διαχείρισης, ο οποίος, αντίθετα με τον μαζικό τουρισμό, δεν υπερβαίνει την φέρουσα ικανότητα της περιοχής όπου αναπτύσσεται, ενώ ταυτόχρονα προωθεί την προστασία του φυσικού, καταρχήν, αλλά και του πολιτιστικού περιβάλλοντος και τη διατήρηση της συνοχής του κοινωνικού ιστού.

- Προστατευόμενη περιοχή: Γεωγραφικά καθορισμένη χερσαία, υδάτινη ή/και θαλάσσια ή και μεικτού χαρακτήρα περιοχή, επιστημονικά τεκμηριωμένης οικολογικής σημασίας, αφιερωμένη στην προστασία και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και των φυσικών και συναφών πολιτιστικών πόρων, η οποία υπόκειται σε ρυθμίσεις με νομικά μέσα ή άλλους τρόπους, ώστε να επιτυγχάνονται ειδικοί στόχοι προστασίας.

- Υγρότοπος: φυσική ή τεχνητή περιοχή, αποτελούμενη από τα έλη, τέλματα, μη αποκλειστικώς ομβροδίατα έλη με τυρφώδες υπόστρωμα, από τυρφώδεις γαίες ή από νερό. Είναι μόνιμης ή προσωρινώς κατακλυζόμενη με νερό, το οποίο είναι στάσιμο ή ρέον, γλυκό, υφάλμυρο ή αλμυρό και περιλαμβάνει και περιοχές που καλύπτονται με θαλασσινό νερό, το βάθος του οποίου κατά τη ρηχία δεν υπερβαίνει τα έξι μέτρα. Ως μικροί παράκτιοι ή εσωτερικοί υγρότοποι ορίζονται οι υγρότοποι εκτάσεως μέχρι δέκα (10) στρέμματα.

- Οικότοπος ενός είδους: Περιβάλλον οριζόμενο από βιολογικούς και μη βιολογικούς χαρακτηριστικούς παράγοντες, στο οποίο ζει το είδος σε ένα από τα στάδια του βιολογικού του κύκλου.

- Φυσικός οικότοπος: Χερσαία ή θαλάσσια περιοχή ή υγρότοπος που διακρίνεται χάρη στα βιολογικά και μη βιολογικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά τους, είτε εξ ολόκληρου φυσικά είτε ημιφυσικά.

- Τόπος Κοινοτικής Σημασίας: Περιοχή που με βάση την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ περιλαμβάνεται στον Εθνικό Κατάλογο Natura 2000, ο οποίος διαβιβάστηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και έχει εγκριθεί με την Απόφαση 2006/613/ΕΚ «σχετικά με την έγκριση, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, του καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή».
- Ζώνη Ειδικής Προστασίας: Περιοχή προστασίας με βάση την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ η οποία περιλαμβάνεται στο δίκτυο Natura 2000 σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ .
- Ειδική Ζώνη Διατήρησης: Ένας Τόπος Κοινοτικής Σημασίας ορισμένος μέσω κανονιστικής, διοικητικής ή/και συμβατικής πράξης στον οποίο εφαρμόζονται τα μέτρα διατήρησης που απαιτούνται για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων ή/και των πληθυσμών των ειδών για τα οποία ορίστηκε ο τόπος.

Κεφάλαιο 3 – Προστατευόμενες περιοχές

1. Οι περιοχές που είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τη βιοποικιλότητα κατατάσσονται στις ακόλουθες κατηγορίες προστασίας:

A. Εθνικά Πάρκα, όπως ορίζονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 19 του ν. 1650/1986.

Το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 19 του ν. 1650/1986 αντικαθίσταται ως εξής:

«Πρωταρχικός σκοπός του χαρακτηρισμού περιοχών ως εθνικών πάρκων είναι η διαφύλαξη της βιοποικιλότητας και των προστατευτέων οικολογικών αξιών τους, καθώς και η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας ευρύτερων περιοχών της χώρας».

Το πέμπτο εδάφιο της ίδιας παραγράφου αντικαθίσταται ως εξής:

«Επιτρέπεται να εκτελούνται έργα, να γίνονται έρευνες και να ασκούνται δραστηριότητες μόνο ήπιου, και κυρίως παραδοσιακού, χαρακτήρα, υπό την προϋπόθεση ότι τούτο προβλέπεται από την πράξη χαρακτηρισμού, τον κανονισμό λειτουργίας και το σχέδιο διαχείρισης του εθνικού πάρκου. Για τη λειτουργία των εγκαταστάσεων και υποδομών υποδοχής επισκεπτών και περιβαλλοντικής ερμηνείας του εθνικού πάρκου, επιτρέπεται η εγκατάσταση συστημάτων παραγωγής ηλεκτρισμού από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας».

Χρήσεις πρωτογενούς παραγωγής και μεταποίησης είναι επιτρεπτές εφόσον δεν αντίκεινται στη σχετική Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη, με προτεραιότητα στη βιολογική γεωργία, κτηνοτροφία και ιχθυοκαλλιέργεια, καθώς και στη μικρής κλίμακας παράκτια αλιεία. Ανάλογα ισχύουν και για την ανάπτυξη ήπιων οικοτουριστικών υποδομών και υπηρεσιών, καθώς και για την εγκατάσταση μικρών συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που από την κείμενη νομοθεσία χαρακτηρίζονται ως μη οχλούσες δραστηριότητες.

Στο τέλος της παραγράφου 3 προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Οι Εθνικοί Δρυμοί που έχουν κηρυχθεί κατά τις διατάξεις του άρθρου 78 του ν.δ. 86/1969, όπως αντικαταστάθηκε από τις διατάξεις του άρθρου 3 του ν.δ. 996/1971, και οι Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας κατά τη Σύμβαση Ραμσάρ (ν.δ. 191/1974) χαρακτηρίζονται εθνικά πάρκα με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής κατά τη διαδικασία του άρθρου 21 του παρόντος».

Στο τέλος της παραγράφου 3, διαγράφεται η πρόταση «Τα εθνικά πάρκα είναι δυνατό να περιλαμβάνουν περιοχές των παρ. 1 και 2» και αντικαθίσταται με το εξής εδάφιο:

«Για τη σαφή και κατανοητή από όλους τους χρήστες των περιοχών αυτών προστασία και διαχείριση προβλέπεται η οριοθέτηση ζωνών προστασίας εντός των εθνικών πάρκων και ο καθορισμός ικανής

έκτασης απόλυτης προστασίας (πυρήνας). Ο καθορισμός σαφώς οριοθετημένων περιφερειακών του πυρήνα ζωνών προστασίας και/ή οικοανάπτυξης, με κλιμάκωση των επιτρεπόμενων χρήσεων γίνεται πάντα με γνώμονα την ολοκληρωμένη προστασία των προστατευτέων οικολογικών αξιών».

B. Πάρκα Προστασίας της Φύσης

Ως πάρκα προστασίας της φύσης χαρακτηρίζονται κυρίως περιαστικές ή άλλες φυσικές περιοχές (χερσαίες, υγροτοπικές, παράκτιες ή θαλάσσιες), καθώς και γεωργικές περιοχές με σημαντικής αξίας αγροτικά οικοσυστήματα, οι οποίες χρήζουν άμεσης προστασίας, καθώς υφίστανται σοβαρές πιέσεις υποβάθμισης των οικολογικών τους αξιών, κυρίως λόγω οικιστικής ανάπτυξης ή εντατικοποίησης της αγροτικής δραστηριότητας.

Ειδικά στις περιαστικές φυσικές περιοχές, ως κύρια προστατευτέα αξία ορίζεται η διατήρηση του οικοσυστήματος σε ικανοποιητική κατάσταση, ώστε να παρέχει οικολογικές υπηρεσίες, όπως να συμβάλλει στην ποιότητα του αέρα, τη ρύθμιση του κλίματος και του κύκλου νερού και την ποιότητα ζωής των πολιτών. Η ίδρυση Πάρκων Προστασίας της Φύσης, σε περιαστικές περιοχές αποβλέπει ιδίως στη διατήρηση ή/και αποκατάσταση της οικολογικής κατάστασης, καθώς και στην παροχή στο κοινό δυνατοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και φυσιολατρικών δραστηριοτήτων, ενώ σε αγροτικές περιοχές αποβλέπει στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και του αγροτικού μωσαϊκού βιοτόπων, με την άσκηση ήπιας γεωργικής δραστηριότητας.

Στις αγροτικές περιοχές, ως κύρια προστατευτέα αξία ορίζεται η διατήρηση των τοπικών ποικιλιών φυτικού υλικού και φυλών ζώων, καθώς και των δομικών στοιχείων του αγροτικού τοπίου (π.χ. φυτοφράχτες και ακαλλιέργητες νησίδες στα όρια αγρών).

Ο καθορισμός σαφώς οριοθετημένων ζωνών προστασίας και/ή οικοανάπτυξης, με κλιμάκωση των επιτρεπόμενων χρήσεων γίνεται πάντα με γνώμονα την ολοκληρωμένη προστασία των προστατευτέων οικολογικών αξιών.

Τα Πάρκα Προστασίας της Φύσης είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν κατά περίπτωση τις εξής σαφώς οριοθετημένες ζώνες:

α. Ζώνη απόλυτης προστασίας της φύσης, εντός της οποίας απαγορεύεται οποιαδήποτε οικονομική ή οικιστική δραστηριότητα που μπορεί να προκαλέσει αλλοίωση της οικολογικής κατάστασης της περιοχής. Στις ζώνες απόλυτης προστασίας της φύσης επιτρέπονται μόνο η εγκατάσταση παρατηρητηρίων της άγριας ζωής και η τοποθέτηση ειδικών κάδων απορριμμάτων και πυροσβεστικών κρουνών και εν γένει υποδομών πυροπροστασίας, καθώς και μικρά συστήματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την κάλυψη των βασικών αναγκών των παραπάνω υποδομών. Η οικολογική διαχείριση του οικοσυστήματος έχει ως μοναδικό στόχο την προστασία του.

β. Ζώνη αναψυχής, εντός της οποίας επιτρέπονται μόνο ήπιες φυσιολατρικές, μη μόνιμου χαρακτήρα χρήσεις που προσφέρουν στοιχειώδεις υπηρεσίες αναψυχής, όπως παγκάκια, ειδικοί κάδοι απορριμμάτων, ξύλινες καντίνες μη μόνιμου χαρακτήρα και τεχνητά αγκυροβόλια, των οποίων ο συνολικός αριθμός εντός της ζώνης ορίζεται ανάλογα με την έκταση. Επιτρέπεται επίσης η εγκατάσταση μονάδων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

γ. Ζώνη οικολογικής διαχείρισης αγρο-οικοσυστημάτων, εντός της οποίας επιτρέπεται η άσκηση γεωργικών δραστηριοτήτων, με έμφαση στη χρήση τοπικών ποικιλιών και την εκτροφή τοπικών φυλών καθώς και η διατήρηση των ιδιαίτερων στοιχείων του αγροτικού τοπίου (π.χ. φυτοφράχτες, αναβαθμίδες, γκιόλες (λιμνία)). Η διαχείριση των γεωργικών οικοσυστημάτων γίνεται βάσει σχεδίου που καταρτίζεται με την ευθύνη του εκάστοτε φορέα λειτουργίας και διαχείρισης και περιλαμβάνει κανόνες για το σύνολο των εντός της ζώνης γεωργικών δραστηριοτήτων. Με την επιφύλαξη όσων

προβλέπει το σχέδιο, απαγορεύεται η χρήση αγροχημικών. Απαγορεύεται επίσης η εντατική κτηνοτροφία. Στις ζώνες οικολογικής διαχείρισης γεωργικών οικοσυστημάτων απαγορεύεται η αλλαγή χρήσης. Γεωργικές κατασκευές (αποθήκες, στάβλοι, αναβαθμίδες κ.λπ.) επιτρέπονται, εφόσον τεκμηριώνεται η χρησιμότητά τους για την οικολογική διαχείριση των γεωργικών οικοσυστημάτων και πάντως μόνο με τη σύμφωνη γνώμη του φορέα διαχείρισης. Στις κατασκευές αυτές είναι δυνατή η εγκατάσταση συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

γ. Προστατευόμενα Τοπία.

Όπως ορίζονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 18 του ν. 1650/1986.

Τόποι κηρυχθέντες ως ιδιαίτερου φυσικού κάλλους κατά τις διατάξεις των άρθρων 52 του ν. 5351/1932 και 1 του ν. 1469/1950 ή ως αισθητικά δάση κατά τις διατάξεις του άρθρου 78 του ν.δ. 86/1969, όπως αντικαταστάθηκε από τις διατάξεις του άρθρου 3 του ν.δ. 996/1971, χαρακτηρίζονται ως Προστατευόμενα Τοπία. Ο χαρακτηρισμός νέων προστατευόμενων γίνεται με απόφαση του οικείου Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, βάσει αιτιολογημένης έκθεσης. Αποχαρακτηρισμός ή μείωση της έκτασης της προστατευόμενης περιοχής επιτρέπεται μόνο με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού, κατόπιν αιτιολογημένης γνώμης του Γ.Γ. της οικείας Περιφέρειας.

Δ. Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί - Μνημεία της Φύσης.

Όπως περιγράφονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 18 του ν. 1650/1986. Ο χαρακτηρισμός τους πραγματοποιείται με απόφαση του οικείου Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας. Αποχαρακτηρισμός ή μείωση της έκτασης της προστατευόμενης περιοχής επιτρέπεται μόνο με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού, κατόπιν αιτιολογημένης γνώμης του Γ.Γ. της οικείας Περιφέρειας.

Ε. Καταφύγια Άγριας Ζωής

Ως Καταφύγια Άγριας Ζωής χαρακτηρίζονται φυσικές περιοχές, χερσαίες, υδάτινες ή θαλάσσιες, που έχουν ιδιαίτερη σημασία ως σημαντικοί τόποι ανάπτυξης της άγριας χλωρίδας ή ως βιότοποι αναπαραγωγής, διατροφής, διαχείμασης ειδών της άγριας πανίδας, ή ως περιοχές αναπαραγωγής ψαριών και συγκέντρωσης γόνου, ή, τέλος, ως σημαντικά θαλάσσια ενδιαιτήματα. Ως καταφύγια άγριας ζωής μπορούν να χαρακτηρίζονται και οι διάδρομοι ελευθεροεπικοινωνίας μεταξύ άλλων κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών του παρόντος κεφαλαίου.

Για τον χαρακτηρισμό μιας περιοχής ως Καταφυγίου Άγριας Ζωής εκδίδεται απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας, με βάση ειδική έκθεση που τεκμηριώνει την οικολογική αξία της περιοχής. Στην πράξη χαρακτηρισμού καθορίζονται προτεραιότητες διατήρησης για την κάθε περιοχή. Αποχαρακτηρισμός ή μείωση της προστατευόμενης περιοχής επιτρέπεται μόνο με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού, κατόπιν αιτιολογημένης γνώμης του Γ.Γ. της οικείας Περιφέρειας.

Με την επιφύλαξη των επόμενων εδαφίων, επιτρέπεται η χωροθέτηση εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η εκτέλεση λιμενικών έργων, έργων αναδασμού, τουριστικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων χαμηλής όχλησης, κατασκηνώσεων, μεταλλείων και δρόμων, κατόπιν τήρησης της διαδικασίας που προβλέπεται από το άρθρο 4 του ν. 1650/1986 για έργα της Α΄ Κατηγορίας.

Εντός των Καταφυγίων Άγριας Ζωής απαγορεύονται η θήρα, η αλιεία, η σύλληψη της άγριας πανίδας, η με κάθε τρόπο καταστροφή ζώων με φυσική βλάβηση, η καταστροφή των φυτοφρακτών, η αμμοληψία, η αποστράγγιση, η επιχωμάτωση και αποξήρανση ελωδών εκτάσεων, η ρύπανση των υδατικών συστημάτων, η διάθεση ή απόρριψη αποβλήτων, η εκτός σχεδίου δόμηση κατά τις κείμενες

διατάξεις, η ανάπτυξη ιχθυοκαλλιεργειών, η διενέργεια στρατιωτικών ασκήσεων, καθώς και η υπαγωγή έκτασης του Καταφυγίου σε πολεοδομικό ή ρυμοτομικό σχεδιασμό. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η σύλληψη ειδών της άγριας πανίδας μόνο για ερευνητικούς σκοπούς, κατόπιν σχετικής αδειάς του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του κεφαλαίου 12 του παρόντος. Επίσης, επιτρέπεται η εγκατάσταση παρατηρητηρίων της άγριας πανίδας, υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχουν μόνιμο χαρακτήρα και δεν απαιτούν θεμελίωση σε βάση με σκυρόδεμα.

Εντός των καταφυγίων άγριας ζωής, οι αρμόδιες υπηρεσίες της οικείας Περιφέρειας δύνανται να προγραμματίζουν και να εκτελούν ειδικά έργα βελτίωσης του βιοτόπου και έργα ικανοποίησης των οικολογικών αναγκών του βιολογικού κύκλου των ειδών της άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας και ιδίως αναδάσωση, διατήρηση ακαλλιέργητων εκτάσεων, διατήρηση εκτάσεων με παραδοσιακές καλλιέργειες, διατήρηση φυτοφρακτών, έργα αναβάθμισης και αποκατάστασης υγροτοπικών εκτάσεων, δημιουργία και ανάπτυξη ζωνών φυτικής βλάστησης, δημιουργία δενδροστοιχιών κατά μήκος των αγροτικών δρόμων και ελωδών εκτάσεων. Τα έργα αυτά πρέπει να περιγράφονται σε ειδικές μελέτες διαχείρισης, οι οποίες εγκρίνονται από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας. Οι προδιαγραφές για τη σύνταξή τους καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής τηρεί βάση δεδομένων με όλα τα διαθέσιμα στοιχεία για την οικολογική κατάσταση και την κατάσταση διαχείρισης όλων των Καταφυγίων Άγριας Ζωής ανά την επικράτεια και δίδει τις κατευθύνσεις προς τους Γενικούς Γραμματείς των Περιφερειών για την αιφορική διαχείριση των περιοχών αυτών.

Στ. Περιοχές Natura 2000, όπως ορίζονται στην κοινή απόφαση 33318/3028/1998 των Υπουργών ΕσΔΑΑ, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Γεωργίας, Εμπορικής Ναυτιλίας και Πολιτισμού «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας» (ΦΕΚ Β' 1289/28.12.1998), όπως ισχύει (ή όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 2 της κοινής απόφασης 14849/853/Ε103/2008 των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ Β' 645/11.4.2008).

Εγκρίνεται ο κατάλογος και τα όρια των περιοχών της ελληνικής επικράτειας που περιλαμβάνονται ως Τόποι Κοινοτικής Σημασίας στο Παράρτημα 1 της Απόφασης 2006/613/ΕΚ20 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και των περιοχών που έχουν χαρακτηριστεί ως «Ζώνες Ειδικής Προστασίας» βάσει του άρ. 4 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ και έχουν ενταχθεί στο κοινοτικό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000, ο οποίος προσαρτάται ως παράρτημα στον σχετικό νόμο. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής, το Παράρτημα αναμορφώνεται βάσει των τροποποιήσεων του καταλόγου που εγκρίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή μεταγενέστερων ΖΕΠ.

Με την έγκριση του καταλόγου των περιοχών Natura 2000, οι περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Τόποι Κοινοτικής Σημασίας χαρακτηρίζονται ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης. Οριζόντιες και ειδικότερες ρυθμίσεις για την προστασία και οικολογική διαχείριση των περιοχών Natura 2000 ορίζονται στο κεφάλαιο 4.

Η σαφής οριοθέτηση όλων των περιοχών Natura 2000 ολοκληρώνεται εντός 2 ετών από τη θεσμοθέτηση της παρούσας ρύθμισης και οι σχετικοί χάρτες αναρτώνται σε σχετική ιστοσελίδα του

²⁰ Όπως τροποποιείται από μεταγενέστερες αποφάσεις

Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και των οικείων Περιφερειών και δημοσιεύονται σε ΦΕΚ.

Καταργείται η παρ. Β εδ. 2 του άρ. 4 της ΚΥΑ 33318/3028/1998.

Οι περιοχές Natura 2000 μπορούν επιπλέον να ενταχθούν σε οποιαδήποτε από τις παραπάνω κατηγορίες προστασίας.

2. Ο χαρακτηρισμός, η οριοθέτηση, η διαχείριση και οι επιτρεπόμενες χρήσεις στις προστατευόμενες περιοχές των κατηγοριών Α και Β ορίζονται με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται κατά τις διατάξεις των άρθρων 21 του ν. 1650/1986 και 15 του ν. 2742/1999.

3. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής λαμβάνει κάθε αναγκαίο προληπτικό και κατασταλτικό μέσο και συντονίζει τις δράσεις για την προστασία και τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών της παραγράφου 1 του παρόντος κεφαλαίου.

4. Το πρώτο και το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986 αντικαθίστανται ως εξής:

«Για τον χαρακτηρισμό των προστατευόμενων περιοχών που προβλέπονται στο άρθρο 19 του παρόντος, την οριοθέτηση και τον καθορισμό των επιτρεπόμενων χρήσεων γης και των δραστηριοτήτων εντός αυτών εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής Προεδρικό Διάταγμα, κατόπιν γνωμοδοτήσεως των οικείων νομαρχιακών συμβουλίων και σύμφωνης γνώμης της Επιτροπής «Φύση», σε εφαρμογή Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, καθορίζεται η διαδικασία κατάρτισης και το περιεχόμενο της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης, στο οποίο κατά περίπτωση περιλαμβάνονται ιδίως η αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης της προστατευόμενης περιοχής, η σημασία της, η σκοπιμότητα των προτεινόμενων μέτρων προστασίας, και το σχέδιο προσαρμογής της στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής».

Οι διατάξεις των εδαφίων του παρόντος κεφαλαίου υπερισχύουν κάθε αντίθετης διάταξης νόμου.

Κεφάλαιο 4 – Ρυθμίσεις για την προστασία και διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Natura 2000

1. Με την επιφύλαξη της παρ. 3, στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 ισχύουν οι εξής περιορισμοί:

α) Απαγορεύεται η εγκατάσταση ιδιαιτέρως οχλουσών και επικίνδυνων βιομηχανικών εγκαταστάσεων που εμπίπτουν στις διατάξεις της Οδηγίας 96/82/ΕΚ (Seveso).

β) Απαγορεύεται η εγκατάσταση βιομηχανικών εγκαταστάσεων υψηλής όχλησης, όπως αυτές ορίζονται στο Παράρτημα της ΚΥΑ 13727/724/2003 (ΦΕΚ Β, 1087/5.8.2003).

γ) Απαγορεύεται η χωροθέτηση Βιομηχανικών, Βιοτεχνικών και Επιχειρηματικών Περιοχών, σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας.

δ) Απαγορεύεται η εντατική άσκηση της γεωργίας και της κτηνοτροφίας και η χρήση μη φιλικών προς το περιβάλλον μεθόδων παραγωγής γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων.

ε) Απαγορεύεται η τοποθέτηση κάθε είδους διαφημιστικών πινακίδων, πλην εκείνων που ενημερώνουν τον επισκέπτη για την περιοχή ή προωθούν τις ήπιες φυσιολατρικές δραστηριότητες.

στ) Απαγορεύεται η θήρα στις Ζώνες Ειδικής Προστασίας.

ζ) Απαγορεύεται η αλιεία με συρόμενα εργαλεία σε λιβάδια Ποσειδωνίας (οικότοπος προτεραιότητας 1120) και η αλιεία με συρόμενα εργαλεία σε περιοχές με κοραλλιογενείς σχηματισμούς επίπεδου και εδραίου τύπου αντίστοιχα (ύφαλοι - οικότοπος 1170).

η) Απαγορεύεται η εγκατάσταση και λειτουργία ιχθυοκαλλιεργειών εντατικής μορφής. Ειδικότερα, απαγορεύεται πλήρως η εγκατάσταση και λειτουργία ιχθυοκαλλιεργειών σε περιοχές με λιβάδια Ποσειδωνίας (οικότοπος προτεραιότητας 1120).

θ) Απαγορεύεται το αγκυροβόλιο σε περιοχές με λιβάδια Ποσειδωνίας (οικότοπος προτεραιότητας 1120) και σε περιοχές με κοραλλιογενείς σχηματισμούς (ύφαλοι - οικότοπος 1170).

2. Κάθε σχέδιο ή έργο ή δραστηριότητα μη άμεσα συνδεόμενο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, υπόκειται σε μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, με έμφαση στα αντικείμενα προστασίας, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Η έγκριση περιβαλλοντικών όρων χορηγείται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ύστερα από γνωμοδότηση της Διεύθυνσης Βιοποικιλότητας του Υπουργείου που αφορά την επιστημονική τεκμηρίωση για τις επιπτώσεις του σχεδίου ή έργου ή δραστηριότητας στην κατάσταση διατήρησης της περιοχής και τα αντισταθμιστικά μέτρα και όρους ελαχιστοποίησης των επιπτώσεων αυτών.

3. α. Επιτρέπεται η εγκατάσταση μονάδων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η δημιουργία αιολικών πάρκων κατά τη διαδικασία της προηγούμενης παραγράφου.

β. Ειδικότερα, κατά τη χωροθέτηση αιολικών πάρκων σε Ζώνες Ειδικής Προστασίας, η ορνιθολογική μελέτη που προβλέπεται στη παρ. 3 του άρ. 6 της ΚΥΑ 49828/ ΦΕΚ Β' 2464/3.12.2008 περιλαμβάνει ανάλυση των αποτελεσμάτων προηγούμενης παρακολούθησης της ορνιθοπανίδας της περιοχής και λαμβάνεται υπόψη κατά την τεχνική μελέτη του αιολικού πάρκου για τη χωροθέτηση των ανεμογεννητριών, σε συνδυασμό με τα ήδη υφιστάμενα αιολικά πάρκα εντός της ίδιας Ζώνης.

γ. Κατά τη διαδικασία της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των μονάδων του εδαφίου β. της παρούσας παραγράφου, μπορούν να ζητούνται από τους ενδιαφερόμενους πρόσθετα στοιχεία, τα οποία κρίνονται ως αναγκαία για την ολοκληρωμένη περιβαλλοντική εκτίμηση σε συνδυασμό με άλλες ήδη υφιστάμενες εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ εντός της ίδιας περιοχής. Βάσει της προαναφερόμενης εκτίμησης και των πρόσθετων στοιχείων, ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής συνεκτιμά τη συνεργιστική δράση σε συνδυασμό με τις προϋπάρχουσες εγκαταστάσεις ΑΠΕ εντός της ίδιας περιοχής και να αρνείται τη χωροθέτηση μόνο εφόσον τεκμηριώνεται επιστημονικά ότι δεν λαμβάνονται επαρκή αντισταθμιστικά μέτρα και ότι υφίσταται σημαντική απειλή για την κατάσταση διατήρησής της.

4. Ειδικότερα σε σχέση με τις θαλάσσιες περιοχές Natura 2000, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής αναλαμβάνει την καταγραφή και επιστημονική παρακολούθηση της κατάστασης διατήρησης των θαλάσσιων οικοτόπων και ειδών χλωρίδας και πανίδας, σε συνεργασία με ερευνητικά κέντρα και μη κυβερνητικές οργανώσεις που διαθέτουν αποδεδειγμένη επιστημονική εμπειρία. Τα δεδομένα που προκύπτουν από την καταγραφή και επιστημονική παρακολούθηση αναρτώνται στο διαδίκτυο σε μορφή εύκολα προσβάσιμη από κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη.

Με βάση τα επιστημονικά δεδομένα που προκύπτουν από την ανωτέρω καταγραφή και επιστημονική παρακολούθηση, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής εκδίδει και απευθύνει προς τα αρμόδια υπουργεία α) Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, β) Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και γ) Προστασίας του Πολίτη οδηγίες για τη διαχείριση, προστασία και φύλαξη των θαλάσσιων οικοτόπων και ειδών χλωρίδας και πανίδας.

5. Ειδικότερα σε θαλάσσιες περιοχές Natura που περιλαμβάνουν λιβάδια Ποσειδωνίας (οικότοπος προτεραιότητας 1120) και σε περιοχές με κοραλλιογενείς σχηματισμούς (ύφαλοι - οικότοπος 1170) επιτρέπεται το αγκυροβόλιο σε αυστηρά καθορισμένα σημεία.

6. Οι φορείς διαχείρισης ή, σε περιοχές όπου δεν υφίστανται, οι χωρικά αρμόδιες Περιφέρειες των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000 συντάσσουν πενταετή σχέδια διαχείρισης και προγράμματα δράσης στα οποία περιλαμβάνονται προτεραιότητες με σκοπό την επίτευξη κανοποιητικής κατάστασης διατήρησης. Τα σχέδια αυτά υποβάλλονται στη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και εγκρίνονται από τον Υπουργό. Οι προδιαγραφές και το περιεχόμενο των σχεδίων διαχείρισης περιοχών του Δικτύου Natura 2000 καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

7. Οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000 έχουν προτεραιότητα στην παροχή κάθε είδους κινήτρων, χορηγούμενων για την παραγωγή, τυποποίηση και διάθεση τοπικά παραγόμενων προϊόντων (Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης, Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης, Οίνοι ΟΠΑΠ, Οίνοι ΟΠΕ, Οίνοι Τοπικοί, Παραδοσιακά Προϊόντα) και για ήπιες οικονομικές δραστηριότητες όπως ο οικότουρισμός. Το ίδιο ισχύει και ως προς τα κίνητρα που προβλέπονται για την προώθηση φιλικών προς το περιβάλλον μεθόδων παραγωγής γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

Κεφάλαιο 5 – Ρυθμίσεις προστασίας μικρών ευαίσθητων οικοσυστημάτων εκτός Natura 2000

1. Για την προστασία των μικρών υγροτόπων και βραχονησίδων εκτός δικτύου Natura 2000 από κάθε κρίσιμη και μη αναστρέψιμη υποβάθμιση, οι αρμόδιες υπηρεσίες περιβάλλοντος της χωρικά αρμόδιας Περιφέρειας εισηγούνται τον χαρακτηρισμό και την οριοθέτησή τους.

2. Οι μικροί υγρότοποι και βραχονησίδες εκτός δικτύου Natura 2000 χαρακτηρίζονται με απόφαση του οικείου Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας ως Καταφύγια Άγριας Ζωής, κατά την έννοια και τη διαδικασία του εδ. Ε του κεφαλαίου 3 του παρόντος.

3. Οι μικροί παράκτιοι υγρότοποι οριοθετούνται ως στοιχεία της παράκτιας ζώνης και υπάγονται στις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας περί αιγιαλού.

4. Ο κατάλογος των οριοθετημένων μικρών υγροτόπων και βραχονησίδων εγκρίνεται εντός δύο ετών από τη δημοσίευση του παρόντος με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

5. Η αποτελεσματική φύλαξη των μικρών υγροτόπων και βραχονησίδων αποτελεί χωρική αρμοδιότητα των κατά περίπτωση οικείων δασικών ή λιμενικών αρχών.

6. Η επιστημονική παρακολούθηση, καθώς και ο σχεδιασμός και η εφαρμογή δράσεων διαχείρισης, αποκατάστασης, προστασίας και ανάδειξης των μικρών υγροτόπων και βραχονησίδων μπορεί να ανατίθεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής σε πανεπιστημιακά ή ερευνητικά ιδρύματα και σε περιβαλλοντικές μη-κυβερνητικές οργανώσεις.

Κεφάλαιο 6 – Ειδικές ρυθμίσεις για την προστασία του φυσικού χώρου

1. Καταργούνται οι κείμενες διατάξεις για τη δόμηση εκτός σχεδίου πόλεως. Ειδικότερες ρυθμίσεις που έχουν θεσπιστεί για την προστασία του περιβάλλοντος σε ορισμένες εκτός σχεδίου περιοχές παραμένουν σε ισχύ.

2. Το άρθρο 56 του ν. 2637/1998, όπως έχει τροποποιηθεί με το άρθρο 49 του ν. 2945/2001, αντικαθίσταται ως εξής: «6.1. Σε αγροτεμάχια που χαρακτηρίζονται από την οικεία Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης ως αγροτική γη υψηλής παραγωγικότητας, απαγορεύεται η άσκηση οποιασδήποτε άλλης δραστηριότητας, εκτός από τη γεωργική εκμετάλλευση και την εκμετάλλευση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Σε περιοχές που χαρακτηρίζονται κατά τα ανωτέρω ως αγροτική γη υψηλής παραγωγικότητας, απαγορεύεται η κατάτμηση των αγροτεμαχίων, είτε με διανομή μεταξύ των συνιδιοκτητών είτε με πώληση ή οποιαδήποτε άλλη πράξη με την οποία μεταβιβάζονται δικαιώματα κυριότητας, χωρίς προηγούμενη άδεια της οικείας Διεύθυνσης Αγροτικής Ανάπτυξης, με ποινή την απόλυτη ακυρότητα της σχετικής δικαιοπραξίας. Η άδεια παρέχεται μόνο εφόσον με την κατάτμηση διευκολύνεται η αγροτική εκμετάλλευση ή η εκμετάλλευση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και επισυνάπτεται στη σχετική συμβολαιογραφική πράξη στην οποία γίνεται μνεία αυτής”.

3. Ως λήξη της περιόδου θήρας ορίζεται απαρέγκλιτα η 31^η Ιανουαρίου κάθε έτους για όλα τα θηρεύσιμα είδη της ορνιθοπανίδας.

4. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής εκπονεί εθνικό σχέδιο προσαρμογής των οικοσυστημάτων και των ειδών στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Το εθνικό σχέδιο ολοκληρώνεται και τίθεται σε δημόσια διαβούλευση εντός ενός έτους από τη δημοσίευση του παρόντος.

5. Στις αποφάσεις Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής δια των οποίων εγκρίνονται περιβαλλοντικοί όροι για μεγάλα έργα υποδομών, τα οποία επιφυλάσσουν σημαντικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, ορίζεται η υποχρέωση καταβολής εισφοράς προς το «Πράσινο Ταμείο», η οποία θα καλύπτει το κόστος προγράμματος επιστημονικής παρακολούθησης των επιπτώσεων του έργου στη χλωρίδα, την πανίδα και τους οικοτόπους των περιοχών αυτών.

6. Ειδικότερα όσον αφορά τον παράκτιο χώρο, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής μεριμνά για την έκδοση οδηγιών προς τις αρμόδιες αρχές για την εφαρμογή των αρχών της Ολοκληρωμένης Διαχείριση Παράκτιας Ζώνης, σύμφωνα με τις υποδείξεις της Σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2002/413/ΕΚ.

7. Καταργείται το εδάφιο 3 του άρθρου 1 του ν. 3208/2003.

8. Καταργείται το εδάφιο 15 του άρθρου 21 του ν. 3208/2003.

Κεφάλαιο 7 – Τροποποίηση του άρθρου 15 του ν. 2742/1999

1. Το τρίτο εδάφιο της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 15 ν. 2742/1999 αντικαθίσταται ως εξής: «Η παροχή αιτιολογημένων γνωμοδοτήσεων πριν από την προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση και την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων των έργων και δραστηριοτήτων που εμπíπτουν στις περιοχές ευθύνης τους ή των οποίων οι επιπτώσεις επηρεάζουν, άμεσα ή έμμεσα, τις περιοχές αυτές καθώς και σε κάθε άλλο θέμα για το οποίο ζητείται η γνώμη τους από τις αρμόδιες αρχές.»

2. Το πρώτο εδάφιο της τέταρτης παραγράφου του άρθρου 15 ν. 2742/1999 αντικαθίσταται ως εξής: «Ο πρόεδρος του Δ.Σ. ορίζεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής μετά σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Περιβάλλοντος της Βουλής. Είναι πρόσωπο με εγνωσμένη επιστημονική επάρκεια, εμπειρία και ενεργό δράση στα ζητήματα προστασίας του φυσικού

περιβάλλοντος και δεν έχει καταδικαστεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση για τα πλημμελήματα που προβλέπονται στον ν. 1650/1986, π.δ. 55/98, ν. 998/1979, ν. 86/1969 και στη νομοθεσία περί αυθαιρέτων. Αποκλείονται από το αξίωμα του Προέδρου τα αιρετά μέλη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης».

3. Από την περίπτωση δ' της παραγράφου 5 απαλείφονται οι λέξεις «αποδίδεται ετησίως στο ΕΤΕΡΠΣ».

4. Μετά την περίπτωση ε' της παραγράφου 5 προστίθεται περίπτωση στ' ως εξής: «Στη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής συστήνεται Μονάδα Διοικητικής Υποστήριξης των Φορέων Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών. Αρμοδιότητα της Μονάδας είναι η διευκόλυνση της οικονομικής και διοικητικής λειτουργίας των φορέων διαχείρισης».

Κεφάλαιο 8 – Σημαντικά είδη χλωρίδας και πανίδας

1. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής συντάσσει εθνικό κατάλογο απειλούμενων ειδών χλωρίδας, πανίδας και βιοτόπων, ο οποίος εγκρίνεται με απόφαση του Υπουργού. Ο κατάλογος υποδιαιρείται σε κατηγορίες προστασίας. Ως κατηγορίες προστασίας θεωρούνται οι κατηγορίες κινδύνου των εθνικών κόκκινων καταλόγων. Οι κόκκινοι κατάλογοι του έτους 2009, ή, αν δεν υπάρχουν, οι χρονικά πιο πρόσφατοι, θεωρούνται οι πρώτοι κατάλογοι απειλούμενων ειδών. Οι κατάλογοι αυτοί συμπληρώνονται ανάλογα με τα αποτελέσματα της απογραφής της κατάστασης της βιοποικιλότητας που προβλέπει το κεφάλαιο 12 και τον κατάλογο ενδημικών ειδών που προβλέπει το άρθρο 9 του ν. 2742/1999 καθώς και σύμφωνα με τα υφιστάμενα επιστημονικά δεδομένα.

2. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής αναπτύσσει προγράμματα προστασίας για τα είδη των οποίων η διατήρηση κρίνεται επισφαλής, με βάση τα δεδομένα που δημοσιεύονται. Η προστασία των ειδών αυτών δεν περιορίζεται στις προστατευόμενες περιοχές, αλλά αφορά το σύνολο της επικράτειας.

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, σε συνεργασία με άλλους αρμόδιους φορείς εκπονεί και εφαρμόζει σχέδια δράσης, δίνοντας προτεραιότητα:

α) Στα είδη των οποίων η προστασία και διαχείριση επιβάλλεται από τις διεθνείς συμβάσεις που έχει κυρώσει η Ελλάδα, και από την κοινοτική νομοθεσία.

β) Στα είδη που περιλαμβάνονται στις κατηγορίες κινδύνου του εθνικού και των διεθνών κόκκινων καταλόγων και στις διεθνείς συμβάσεις.

γ) Στα ενδημικά είδη.

δ) Στα είδη που παρουσιάζουν ιδιαίτερα κατακερματισμένη κατανομή.

ε) Στα είδη που είναι σημαντικά για την τοπική κατανάλωση (τρόφιμα, πρώτες ύλες, παραδοσιακά φάρμακα), ακόμα και αν δεν περιλαμβάνονται στους κόκκινους καταλόγους.

στ) Στις ιθαγενείς φυλές ζώων ή ποικιλίες φυτών.

Το περιεχόμενο των σχεδίων δράσης των απειλούμενων ειδών καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, εντός ενός έτους από τη θεσμοθέτηση της συγκεκριμένης ρύθμισης. Τα σχέδια δράσης καταρτίζονται υπό την εποπτεία της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και εγκρίνονται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, με τη σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής «Φύση».

Κεφάλαιο 9 – Προστασία της ενδημικής βιοποικιλότητας

Για την προστασία των ενδημικών ειδών:

1. Η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής καταρτίζει σε συνεργασία με την Επιτροπή «Φύση» εθνικό κατάλογο ενδημικών ειδών, ο οποίος εγκρίνεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και υποδιαιρείται σε κατηγορίες προστασίας.

2. Για την προστασία των ενδημικών ειδών βιοποικιλότητας της χώρας απαγορεύεται η αποκομιδή, συλλογή, κοπή, εκρίζωση, κατοχή, μεταφορά, εμπορία, βλάβη, καταστροφή, και η απευθείας ή έμμεση θανάτωσή τους. Εξαιρούνται είδη της χλωρίδας και ιθαγενείς φυλές ζώων που είναι σημαντικά για την τοπική παραγωγή και κατανάλωση, εκτός αν το σχέδιο δράσης για τα είδη αυτά προβλέπει διαφορετικά.

3. Σημαντικοί θύλακες ενδημισμού χαρακτηρίζονται ως προστατευόμενες περιοχές των κατηγοριών του κεφαλαίου 3 του παρόντος, με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

4. Αιτήσεις για έκδοση αδειών έρευνας που αφορά ενδημικά είδη χλωρίδας και πανίδας εγκρίνονται από τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος. Τα αποτελέσματα όλων των ερευνών για την ενδημική βιοποικιλότητας κοινοποιούνται λεπτομερώς στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, συνοδευόμενα από προτάσεις προστασίας των ειδών και διαχείρισης των βιοτόπων τους, τα οποία θεωρούνται ως προαπαιτούμενα για την έκδοση σχετικής άδειας. Επίσης προαπαιτούμενη θεωρείται η παραίτηση από τυχόν προκύπτοντα δικαιώματα δικαιοχρησίας προς όφελος του δημοσίου.

5. Αρμόδιες για τον έλεγχο και την καταστολή των εγκλημάτων εις βάρος της ενδημικής χλωρίδας και πανίδας είναι οι χωρικά αρμόδιες δασικές ή λιμενικές αρχές.

6. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, σε συνεργασία με πανεπιστημιακές σχολές ή μη κυβερνητικές οργανώσεις που διαθέτουν επαρκή σχετική γνώση και εμπειρία, καταρτίζει οδηγούς αναγνώρισης των κυριότερων ενδημικών ειδών χλωρίδας και πανίδας. Τους οδηγούς αυτούς αποστέλλει στις αρμόδιες αρχές και τα τελωνεία όλης της χώρας, ώστε να διευκολύνει το έργο του εντοπισμού των συναφών εγκληματικών πράξεων.

7. Το Παράρτημα Β ενσωματώνει τα είδη που περιλαμβάνονται στο π.δ. 67/1981, το οποίο καταργείται με το παρόν κεφάλαιο.

8. Το σύνολο των γενετικών πόρων της ενδημικής βιοποικιλότητας της Ελλάδας λογίζεται ως εθνικό κεφάλαιο, του οποίου η χρήση θα προϋποθέτει τη σύμφωνη γνώμη των αρμόδιων υπηρεσιών του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και την έγκριση του Υπουργού.

Κεφάλαιο 10- Ειδικές ρυθμίσεις για τα εισβάλλοντα είδη

1. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, σε συνεργασία με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και ακαδημαϊκά ή ερευνητικά ιδρύματα και κέντρα, εκπονεί έρευνα επικινδυνότητας και συντάσσει κατάλογο των εισβαλλόντων ειδών που βρίσκονται στην χώρα μας.

2. Τα εισβάλλοντα ή ξενικά είδη υποδιαιρούνται σε κατηγορίες ανάλογα με τον κίνδυνο εξάπλωσής τους και τις εκτιμώμενες διαταραχές στην οικολογική ισορροπία.

3. Ανάλογα με την κατηγορία κινδύνου το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής συντάσσει σχέδια προστασίας και διαχείρισης των ειδών. Τα σχέδια περιλαμβάνουν ρυθμίσεις για τα εξής θέματα:

- α) Την πρόληψη εισαγωγής εισβαλλόντων ειδών, την ενημέρωση και την ανταλλαγή πληροφοριών.
- β) Τον έγκαιρο εντοπισμό, την προειδοποίηση και την ταχεία εξάλειψη, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης της διάδοσης εισβαλλόντων ειδών.
- γ) Την παρακολούθηση, τον έλεγχο και τη μακροπρόθεσμη συγκράτηση της διάδοσης των εισβαλλόντων ειδών.
- δ) Την αποκατάσταση της επηρεασμένης βιοποικιλότητας.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, καθορίζονται ειδικότεροι όροι διαχείρισης και απόρριψης του έρματος των πλοίων για τον περιορισμό της εισαγωγής ξενικών ειδών θαλάσσιας πανίδας και χλωρίδας.

5. Η εφαρμογή της Σύμβασης CITES μεταφέρεται ως αρμοδιότητα στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

6. Ιδρύεται «Κέντρο Υποδοχής Δημευμένων Ξενικών Ειδών Πανίδας». Στο Κέντρο φιλοξενούνται, σε συνθήκες που εξασφαλίζουν την υγιή διαβίωση τους, τα δημευμένα εισβάλλοντα είδη πανίδας, καθώς και τα είδη που κατάσχονται στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της χώρας για την εφαρμογή της Σύμβασης CITES, μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας επανεξαγωγής στη χώρα προέλευσής τους. Το οικονομικό κόστος φιλοξενίας στο Κέντρο και αποστολής στη χώρα προέλευσης των ειδών αυτών βαρύνει τον προηγούμενο κάτοχο. Οι ειδικότεροι όροι χωροθέτησης, κατασκευής, διοίκησης και λειτουργίας του Κέντρου καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Κεφάλαιο 11 - Περιβαλλοντική βιοασφάλεια

1. Η προστασία της βιοποικιλότητας είναι ασύμβατη με την επιμόλυνση των φυσικών ειδών από γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς και την υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος εξαιτίας τους.

2. Τα αποτελέσματα των ελέγχων ανά καλλιεργητική περίοδο για επιμολύνσεις σπορομερίδων που διενεργεί το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κατά τις διατάξεις της ΚΥΑ 332657/21-2-2001 (Β' 176), οι επιμολυσμένες περιοχές, καθώς και τα στοιχεία των εταιρειών που διακινούν το σχετικό επιμολυσμένο υλικό δημοσιοποιούνται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου εντός δυο εβδομάδων από την ολοκλήρωση των αναλύσεων, οι οποίες πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί πριν την αρχή της καλλιεργητικής περιόδου κάθε είδους. Ο κατάλογος των φυτών που υπόκεινται στους ανωτέρω ελέγχους επικαιροποιείται σε ετήσια βάση.

3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής καθορίζονται οι όροι για τη διαδικασία δέσμευσης και καταστροφής των επιμολυσμένων σπορομερίδων που εντοπίζονται στο πλαίσιο των ελέγχων της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και οι όροι για την καταβολή αποζημίωσης σε ιδιοκτήτες αγροτικών εκμεταλλεύσεων που υπέστησαν τυχαία επιμόλυνση.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής καθορίζονται κυρώσεις για εταιρείες στον οποίων το διακινούμενο υλικό διαπιστώνονται επιμολύνσεις σε δυο και πλέον συνεχείς ελέγχους.

Κεφάλαιο 12 – Επιστημονική έρευνα

1. Η έρευνα για την κατάσταση και τη χρήση των συστατικών της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένων και των γενετικών και βιοχημικών πόρων, αδειοδοτείται, ελέγχεται και ενθαρρύνεται από το κράτος.

2. Ως βασικά εργαλεία διαχείρισης της βιοποικιλότητας ορίζονται τα εξής:

α) Απογραφή και αξιολόγηση της κατάστασης της ελληνικής βιοποικιλότητας, ανά πενταετία. Το έργο της απογραφής αναλαμβάνει η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, η οποία δύναται να συνάπτει συμβάσεις με ερευνητικά ιδρύματα, τους Φορείς Διαχείρισης και μη κυβερνητικές οργανώσεις που διαθέτουν αποδεδειγμένη εμπειρία, τεχνογνωσία και επάρκεια για την επιστημονική τεκμηρίωση θεματικών ενοτήτων της απογραφής.

β) Σχέδια επιστημονικής παρακολούθησης βιοτόπων και ειδών με δεκαετή ορίζοντα. Τα στάδια εκπόνησης των σχεδίων παρακολούθησης και το βασικό περιεχόμενό τους ορίζονται με σχετική απόφαση της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Τα σχέδια επιστημονικής παρακολούθησης αποσκοπούν στην παρακολούθηση του φυσικού περιβάλλοντος και της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης. Διαμορφώνονται από ειδικούς επιστήμονες, στελέχη ερευνητικών ιδρυμάτων και μη κυβερνητικών οργανώσεων που διαθέτουν αποδεδειγμένη εμπειρία, τεχνογνωσία και επιστημονική επάρκεια και αναλαμβάνουν την εφαρμογή τους, σε συνεργασία με τους αρμόδιους τοπικούς φορείς. Τα σχέδια εγκρίνονται από τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Για τα αποτελέσματα της επιστημονικής παρακολούθησης βιοτόπων και ειδών συντάσσεται ετήσια έκθεση, που υποβάλλεται στη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

γ) Βάση δεδομένων για την ελληνική βιοποικιλότητα, συμπεριλαμβανόμενης και της αγροτικής.

δ) Κόκκινοι κατάλογοι των απειλούμενων ειδών πανίδας και χλωρίδας και τακτική ανά πενταετία επικαιροποίηση αυτών σύμφωνα με τα κριτήρια της Διεθνούς Ένωσης για την Προστασία της Φύσης (IUCN). Η σύνταξη των καταλόγων αυτών συνιστά αρμοδιότητα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και μπορεί να ανατίθεται σε ακαδημαϊκούς ή μη-κυβερνητικούς φορείς με εγνωσμένη εμπειρία και γνώση στο αντικείμενο.

3. Οι άδειες έρευνας για είδη και οικοτόπους εγκρίνονται από τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Στις περιοχές που έχουν συσταθεί και λειτουργούν Φορείς Διαχείρισης, οι άδειες επιστημονικής έρευνας εκδίδονται μετά από θετική γνωμοδότησή τους.

4. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής σε χρονικό διάστημα τριών ετών από τη θεσμοθέτηση των προτεινόμενων ρυθμίσεων οφείλει:

α) Να έχει απογράψει, κατά τον επιστημονικά πληρέστερο δυνατό τρόπο, τη βιοποικιλότητα της Ελλάδας και να έχει εκτιμήσει τις τάσεις και τις απειλές (συμπεριλαμβανομένων και των εισβαλλόντων ειδών).

β) Να έχει απογράψει τις ιδιωτικές και δημόσιες επιστημονικές ή μη συλλογές (γονιδιακό υλικό, σπέρματα και γαμετικό υλικό, είδη μικροοργανισμών, μυκήτων, φυτών και ζώων), συμπεριλαμβανομένων βοτανικών και ζωολογικών κήπων, φυτωρίων κ.λπ.

γ) Να έχει καταχωρήσει όλα τα παραπάνω σε μια βάση δεδομένων για τη βιοποικιλότητα της Ελλάδας, η οποία θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Υπουργείου.

Κεφάλαιο 13 – Ενημέρωση της κοινωνίας

1. Η ανάπτυξη περιβαλλοντικής παιδείας και ενημέρωσης είναι υποχρέωση του κράτους.
2. Η επιστημονικά τεκμηριωμένη περιβαλλοντική ενημέρωση της κοινωνίας αποτελεί ουσιώδες συστατικό της δημοκρατίας και συμβάλλει στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και δραστηριοποίηση.
3. Η ελεύθερη και απρόσκοπτη πρόσβαση του κοινού σε κάθε διαθέσιμη πληροφορία για το περιβάλλον αποτελεί υποχρέωση της Διοίκησης, όπως απορρέει από τη Διεθνή Σύμβαση Άρχους και τη νομοθεσία της ΕΕ. Αντίστοιχη υποχρέωση διευκόλυνσης της πρόσβασης των πολιτών σε σχετικές με την ποιότητα του περιβάλλοντος δημοσιευμένες πληροφορίες επιβάλλεται για κάθε φορέα συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων για την κατάσταση του περιβάλλοντος, όπως είναι τα ακαδημαϊκά ιδρύματα και οι περιβαλλοντικές μη-κυβερνητικές οργανώσεις.
4. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής υποχρεούται να δημιουργήσει ειδική διαδικτυακή πύλη για τη βιοποικιλότητα σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, στην οποία αναρτά κάθε διαθέσιμη πληροφορία για την κατάσταση διατήρησης και το καθεστώς προστασίας της ελληνικής βιοποικιλότητας, υπό τη μορφή συγκεντρωτικών εκθέσεων, την τακτικά επικαιροποιούμενη βάση δεδομένων για την ελληνική βιοποικιλότητα καθώς και άλλες σχετικές βάσεις όπως, ενδεικτικά, βάση σχετικής βιβλιογραφίας, παρουσιάσεων σε συνέδρια και συναφών εγκυκλίων και άλλων αποφάσεων.
5. Τα ερευνητικά ιδρύματα, οι περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις και γενικότερα όλοι οι φορείς που διεξάγουν προγράμματα έρευνας και διαχείρισης της βιοποικιλότητας υποχρεούνται να διαθέτουν προς το κοινό όλα τα διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα που προκύπτουν από το έργο τους. Ως πλέον πρόσφορο μέσο για τη διάθεση της επιστημονικής πληροφορίας προκρίνεται το διαδίκτυο. Από την υποχρέωση δημοσιοποίησης της επιστημονικής πληροφορίας που προκύπτει από τα προγράμματα έρευνας και διαχείρισης εξαιρούνται ως «ευαίσθητα δεδομένα» οι συντεταγμένες κρίσιμων σημείων των οικοτόπων των απειλούμενων ειδών (φωλιές, τόποι διατροφής, τόποι αναπαραγωγής κ.λπ.).
6. Σε περιοχές όπου υπάρχουν κέντρα ενημέρωσης ή πληροφόρησης, τα οποία κρίνονται λειτουργικά, για προστατευόμενες περιοχές προβλέπεται η συντήρησή τους και η επικαιροποίηση των διαθέσιμων από αυτά πληροφοριών.

Κεφάλαιο 14 - Πράσινο Ταμείο

1. Ιδρύεται Ταμείο Προστασίας του Περιβάλλοντος, με τον διακριτικό τίτλο «Πράσινο Ταμείο», το οποίο αντικαθιστά το δια της παρούσης καταργούμενο Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Πολεοδομικών και Ρυθμιστικών Σχεδίων (ΕΤΕΡΠΣ).
2. Στο Ταμείο Προστασίας του Περιβάλλοντος αποδίδεται το σύνολο των εσόδων που μέχρι την ψήφιση των προτεινόμενων ρυθμίσεων προορίζονταν για το ΕΤΕΡΠΣ. Αυτά αποτελούνται πρωτίστως από:
 - Πρόστιμα για περιβαλλοντική υποβάθμιση
 - Πρόστιμα ανέγερσης παράνομων κτισμάτων
 - Το σύνολο των εσόδων που εισπράττονται από τον επιβαλλόμενο ειδικό φόρο κατανάλωσης βενζίνης και πετρελαίου εσωτερικής καύσης
 - Τέλη έκδοσης οικοδομικών αδειών και παρεκκλίσεων από ισχύοντες όρους δόμησης
 - Ανταποδοτικά τέλη από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων
 - Υποχρεωτική εισφορά από εταιρείες αναδόχους μεγάλων έργων υποδομών, η οποία θα διατίθεται για την επιστημονική παρακολούθηση των επιπτώσεων των έργων αυτών στη βιοποικιλότητα.
3. Το Ταμείο Προστασίας του Περιβάλλοντος χρηματοδοτεί δράσεις και έργα αποκατάστασης και προστασίας του περιβάλλοντος, με προτεραιότητα στις εξής κατηγορίες:

- Δράσεις προστασίας, διαχείρισης και επιστημονικής παρακολούθησης απειλούμενων ειδών της χλωρίδας και πανίδας
- Λειτουργία και βασικές δράσεις των Φορέων Διαχείρισης, με βάση σχέδιο που κατατίθεται κάθε έτος από τη Μονάδα Διοικητικής Υποστήριξης των Φορέων Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών του κεφαλαίου 3 του παρόντος.
- Ανασύσταση υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων
- Προσαρμογή οικοσυστημάτων και απειλούμενων ειδών στην κλιματική αλλαγή
- Αντιμετώπιση έκτακτων και μεγάλης έκτασης περιστατικών περιβαλλοντικής υποβάθμισης
- Πολεοδομικές αναπλάσεις
- Δημιουργία μητροπολιτικών χώρων πρασίνου στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη
- Αποκατάσταση ρυπασμένων περιοχών

4. Το Ταμείο Προστασίας του Περιβάλλοντος διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο, στο οποίο μετέχουν με δικαίωμα ψήφου εκπρόσωποι των υπουργείων α) Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, β) Οικονομικών, γ) Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων δ) Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, του ΤΕΕ, του ΓΕΩΤΕΕ, της ΕΝΑΕ, της ΚΕΔΚΕ, ο πρόεδρος της Επιτροπής Φύση, εκπρόσωποι τριών περιβαλλοντικών μη κυβερνητικών οργανώσεων, καθώς και τρεις εμπειρογνώμονες των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων στα γνωστικά αντικείμενα της Βιολογίας, της Δασολογίας και της Ατμόσφαιρας. Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου ορίζεται ο εκάστοτε Υφυπουργός Περιβάλλοντος. Η θητεία του ΔΣ είναι τριετής. Η σύσταση του ΔΣ πραγματοποιείται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

5. Το Διοικητικό Συμβούλιο εισηγείται προς έγκριση στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής για έγκριση τους εξής κανονισμούς:

- Λειτουργίας ΔΣ
- Έγκρισης και επίβλεψης χρηματοδοτούμενων έργων

6. Η χρηστή και διαφανής διαχείριση του δημόσιου χρήματος προς όφελος του περιβάλλοντος αποτελεί πρώτιστο μέλημα του Ταμείου Προστασίας του Περιβάλλοντος. Προς αυτή την κατεύθυνση ορίζονται οι εξής απαρέγκλιτες αρχές:

- Ο ετήσιος προϋπολογισμός και απολογισμός πεπραγμένων και οικονομικής διαχείρισης δημοσιοποιείται με ανακοίνωση του Υπουργού Περιβάλλοντος.
- Δημιουργείται ιστοσελίδα του Ταμείου Προστασίας του Περιβάλλοντος, στην οποία αναρτώνται όλες οι αποφάσεις και τα πρακτικά του ΔΣ, οι διαδικασίες έγκρισης χρηματοδοτήσεων, οι συστατικές πράξεις του Ταμείου και του ΔΣ, οι ετήσιοι προϋπολογισμοί και απολογισμοί, ανάλυση των εσόδων ανά κατηγορία εισπραχής, οι εγκεκριμένοι κανονισμοί και κάθε διαθέσιμη πληροφορία για την πορεία των χρηματοδοτούμενων έργων.
- Από τη διαδικασία επεξεργασίας χρηματοδοτικών προτάσεων, εξαιρούνται τα μέλη του ΔΣ που έχουν οποιαδήποτε σχέση εξάρτησης με τους υποψήφιους προς χρηματοδότηση φορείς.

7. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ρυθμίζεται κάθε άλλο θέμα σχετικό με την ίδρυση, τη λειτουργία και τη διάθεση των πόρων του Ταμείου.

8. Με το παρόν καταργούνται όλες οι διατάξεις που αφορούν τη σύσταση και λειτουργία του ΕΤΕΡΠΣ, καθώς και οι ειδικοί λογαριασμοί του άρθρου 3 του ν. 2242/1994 με τίτλο «Πράσινο Ταμείο» και «Γαλάζιο Ταμείο».

Κεφάλαιο 15 –Εθνική Επιτροπή «ΦΥΣΗ»

1. Η απρόσκοπτη λειτουργία της Επιτροπής ΦΥΣΗ 2000 του άρθρου 5 της ΚΥΑ 33318/3028/28-12-1998, της οποίας οι αρμοδιότητες συμπληρώθηκαν με το άρθρο 17 του ν. 2742/1999, αποτελεί ευθύνη και υποχρέωση του εκάστοτε Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

2. Η Εθνική Επιτροπή ΦΥΣΗ αποτελεί το κεντρικό επιστημονικό όργανο του Κράτους για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών και μέτρων προστασίας της ελληνικής βιοποικιλότητας. Η Επιτροπή συνεπικουρείται από μόνιμη επιστημονική γραμματεία, η οποία εδρεύει στο Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

3. Στο άρθρο 17 του ν. 2742/1999 προστίθενται εδάφια στ' και ζ' ως εξής:

«στ. Επιβλέπει τα προγράμματα επιστημονικής παρακολούθησης και διαχείρισης της βιοποικιλότητας και συνεργάζεται με τους αρμόδιους για την εφαρμογή τους φορείς, ώστε να διασφαλίσει ότι τα παρεχόμενα δεδομένα και οι διαθέσιμες πληροφορίες για την κατάσταση διατήρησης των προστατευόμενων ειδών και βιοτόπων είναι αξιοποιήσιμα για την αποτελεσματική διαχείρισή τους».

«ζ. Συνεργάζεται με τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής για τη διατύπωση προδιαγραφών για την απογραφή της ελληνικής βιοποικιλότητας, η οποία συντάσσεται ανά πενταετία».

Κεφάλαιο 16– Αρχή Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων²¹

1. Το άρθρο 9 παράγραφοι 1 και 2 του ν. 2947/2001 τροποποιούνται ως εξής:

1. Η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος» (Ε.Υ.Ε.Π.) μετονομάζεται σε Αρχή Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων.

2. Η Αρχή Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων έχει ως κύριο έργο:

α) Την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής των διατάξεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

β) Την έρευνα, αποκάλυψη και δίωξη κατά τις κείμενες διατάξεις, παράλληλα και ανεξάρτητα από τις λοιπές αρμόδιες αρχές, των παραβατών της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

γ) Την παροχή πληροφοριών, συμβουλών και υποδείξεων για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας προς τις επιχειρήσεις του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και προς τις σχετικές υπηρεσίες.

δ) Την αναφορά με ετήσια «Έκθεση Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων» προς τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και προς τη Βουλή των Ελλήνων των ελλείψεων ή των παραλείψεων, που δεν καλύπτονται από την ισχύουσα νομοθεσία, καθώς και των τυχόν προβλημάτων που δημιουργούνται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας. Στην έκθεση παραθέτει τα στοιχεία όλων των αυτοψιών που διενήργησε και των κυρώσεων που επιβλήθηκαν από όλα τα ελεγκτικά σώματα.

3. Η Αρχή Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων έχει τις εξής αρμοδιότητες:

α) Ελέγχει όλες τις επιχειρήσεις του Δημόσιου, ευρύτερου δημόσιου τομέα, της τοπικής αυτοδιοίκησης και του ιδιωτικού τομέα και γενικότερα κάθε ιδιωτικό ή δημόσιο χώρο, όπου υπάρχει υπόνοια ότι παραβιάζεται η νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος.

β) Εισέρχεται οποιαδήποτε ώρα στις υπό έρευνα επιχειρήσεις, όταν κρίνει αναγκαίο, χωρίς προειδοποίηση προς τον ιδιοκτήτη, για να διαπιστώσει αν τηρούνται οι διατάξεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

²¹ Άλλη δόκιμη ονομασία είναι «Σώμα Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων».

- γ) Διακόπτει προσωρινά, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, τη λειτουργία της επιχείρησης ή τμήματός της, αν κρίνει ότι υπάρχει άμεσος κίνδυνος περιβαλλοντικής υποβάθμισης.
- δ) Λαμβάνει άμεσα διοικητικά μέτρα, επιβάλλει τις προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις, προσφεύγει στη δικαιοσύνη για την επιβολή των κυρώσεων ή, κατά την κρίση της, χορηγεί εύλογη προθεσμία για τη συμμόρφωση με τις προβλεπόμενες διατάξεις.
- ε) Έχει πρόσβαση στα αρχεία και έγγραφα της επιχείρησης, καθώς και στη δομή της παραγωγικής διαδικασίας.
- στ) Εκπροσωπεί τη χώρα σε κοινοτικό και διεθνές επίπεδο σε θέματα περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων.
- ζ) Εκδίδει εγκυκλίους για τον καθορισμό προτύπων και μεθόδων μέτρησης των πάσης φύσεως εκπομπών ρύπων.
- η) Αναλαμβάνει και υλοποιεί προγράμματα του Ελληνικού Δημοσίου ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το αντικείμενό της.
- θ) Οργανώνει τακτικές ημερίδες εργασίας και συντονισμού με όλους τους ελεγκτικούς θεσμούς, τον Συνήγορο του Πολίτη και τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης.

4. Η Αρχή Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων διατηρεί ειδικό διαδικτυακό τόπο, στον οποίο δημοσιοποιεί, μεταξύ άλλων:

- α) Τις εκθέσεις των αυτοψιών, μετά από την κοινοποίησή τους στους ενδιαφερόμενους.
- β) Το Μητρώο Ιδιαίτερα Ρυπογόνων Επιχειρήσεων του κεφαλαίου 19 του παρόντος.
- γ) Τις ετήσιες εκθέσεις περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων.

5. Της Αρχής προΐσταται Γενικός Επιθεωρητής Περιβάλλοντος. Ως Γενικός Επιθεωρητής ορίζεται πρόσωπο εγνωσμένου κύρους, με υψηλή επιστημονική κατάρτιση στο πεδίο της προστασίας του περιβάλλοντος και ευρεία κοινωνική αποδοχή. Ο Γενικός Επιθεωρητής διορίζεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, μετά από γνώμη της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας και της Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας του Περιβάλλοντος της Βουλής και απολαύει προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας.

6. Με Προεδρικό Διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών α) Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, β) Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και γ) Οικονομικών, καθορίζονται:

- α) Η διοικητική και οργανωτική δομή της Αρχής Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων.
- β) Οι θέσεις και τα προσόντα του προσωπικού της Αρχής Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων.
- γ) Οι κυρώσεις και τα πρόστιμα που δύναται να επιβάλει η Αρχή Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων.

7. Οι διατάξεις του άρθρου 9 του ν. 2947/2001 εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι την έκδοση του προεδρικού διατάγματος που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο.

Κεφάλαιο 17 - Ευθύνη για την προστασία της βιοποικιλότητας

1. Η προστασία της βιοποικιλότητας και των προστατευόμενων περιοχών αποτελεί ευθύνη του κράτους και των πολιτών.

2. Το κράτος λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή οποιουδήποτε κινδύνου που απειλεί τη σταθερότητα των οικοσυστημάτων και πρέπει να αποτρέπει, να μειώνει ή να αποκαθιστά την περιβαλλοντική ζημία που απειλεί τη ζωή ή υποβαθμίζει την ποιότητά της.

3. Αρμόδιος φορέας του κράτους για την προστασία της βιοποικιλότητας και την εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

4. Η ενσωμάτωση της προστασίας της βιοποικιλότητας σε όλες τις τομεακές πολιτικές που δύνανται να επιφέρουν επιπτώσεις στα είδη και τους οικοτόπους αποτελεί υποχρέωση όλων των αρμόδιων υπουργείων. Προτεραιότητα δίνεται στην ενσωμάτωση αυστηρών μέτρων προστασίας της βιοποικιλότητας στις τομεακές πολιτικές για την αγροτική και αλιευτική πολιτική, τις μεταφορές, τη βιομηχανία, τον τουρισμό και την ενέργεια.

5. Ο συντονισμός των συναρμόδιων υπουργείων για την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας αποτελεί υποχρέωση της Κυβέρνησης και ακολουθεί τις κατευθυντήριες γραμμές που δίνονται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Κεφάλαιο 18 – Μέτρα για την αποτροπή υποβάθμισης της βιοποικιλότητας

1. Με νόμο ενσωματώνεται στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 2008/99/ΕΚ «του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου», εντός έξι μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος. Με τον νόμο αυτόν, αντιμετωπίζονται ως ποινικά τα αδικήματα που προκαλούν υποβάθμιση της βιοποικιλότητας και καθορίζονται αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις.

2. Στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής συνιστάται Κεντρική Υπηρεσία Κατεδάφισης Αυθαιρέτων, αρμοδιότητα της οποίας είναι η εκτέλεση των πρωτοκόλλων κατεδάφισης αυθαιρέτων κτισμάτων, των οποίων την απομάκρυνση αδυνατεί να αναλάβει η οικεία κατά περίπτωση αρμόδια αρχή, αμέσως μετά την τελεσιδικία τους. Παρέχεται προτεραιότητα επέμβασης στα κλιμάκια κατεδάφισης εντός των ορίων προστατευομένων περιοχών του κεφαλαίου 3 του παρόντος. Το κόστος των εργασιών κατεδάφισης καταλογίζεται σε βάρος των κατόχων των αυθαιρέτων.

3. Η Αρχή Περιβαλλοντικών Επιθεωρήσεων του κεφαλαίου 16 του παρόντος δημιουργεί Μητρώο Ιδιαίτερα Ρυπογόνων Επιχειρήσεων. Στο μητρώο εντάσσονται όλες οι επιχειρήσεις του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα που έχουν υποστεί κυρώσεις για παραβάσεις της νομοθεσίας προστασίας του περιβάλλοντος από οποιαδήποτε αρχή, καθώς και όσες εμπίπτουν στις διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και για την αποτροπή και τον έλεγχο της ρύπανσης.

4. Ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής καθορίζει με απόφασή του κίνητρα για την προστασία της βιοποικιλότητας και των σημαντικών οικοσυστημάτων, όπως βραβεία, πλαίσιο οικονομικών ενισχύσεων και μητρώα επιχειρήσεων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα οι οποίες εφαρμόζουν κατά την παραγωγική διαδικασία υποδειγματικές πρακτικές προστασίας της βιοποικιλότητας.

Μια κοινή πρόταση των:

GREENPEACE

